1-5, 8, 9-15

Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 17 (23) Vilnius, šeštadienis, 1929 m. balandžio mėn. 27 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Savaitinis politikos, visuomenės ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1. Redakcija priima nuo 10 iki 12 val. Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks., 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat. Užsienyje metams 1 doleris. Užsisakyti galima mažiau kaip 3 mėnesiams.

Mūsų gyvenimo žaizda.

Prieš gruodžio perversmą (1926 m.) Lietuvoje visa valdžia buvo seimo rankose. Seime gi šeimininkavo partijos. Mainėsi partijos, mainėsi ir politikos kryptis; pastovumo nebuvo. Prieš pat gruodžio perversmą valstybės vairą paėmė į rankas liaudininkai ir socialdemokratai su tautinėmis mažumomis; šioms partijoms bevaldant šalyje pradėjo reikštis suirutė labai panaši į tą, kurią mes matėme Rusijoje prieš bolševizmo įsigalėjimą. Nuo didesnio sukrėtimo, o gal ir nuo pražuties, šalį išgelbėjo gruodžio perversmas. Tuomet tautininkų partija *be kraujo praliejimo* pašalino tas partijas nuo šalies valdymo ir paskelbė visoms partijoms kovą. Kova tęsiasi ir ligi šiol, tai visu smarkumu pasireikšdama, tai nutildama. Žinoma, prieš tą kovą, kol ji eina leistinose ribose, niekas nieko negali turėti. Mes tokias kovas matome ir kitose šalyse ir su tuo reiškiniu esame apsipratę. Bet kai opozicinės partijos kovoje su vyriausybe nesilaiko valstybingumo pagrindų, kai vyriausybę apleidžia ir nepalaiko, kuomet gręsia pavojus šalies nepriklausomybei,—tai tokia kova jau ne kova, o tiesiog tevynės žudymas. 1927 m. N. Lietuvoje įvyko žinomas Tauragės sukilimas, kuris nepasisekė. Sukilimo dalyviai pabėgo iš Lietuvos ir pasislėpė nuo teisingos ir užsitarnautos bausmės. Dauguma jų pasislėpė čia, Vilniaus krašte. Kas surengė Tauragės sukilimą, mes čia nekartosime. Tik neginčijamas faktas yra, kad sukilime dalyvavo dalis socialdemokratijų partijos narių; jie čion atbėgę taip ir pasivadino.

Ką atbėgę čia jie veikė ir veikia, mes ir gi gerai žinome. Dideli yra proi. Voldemaro nuopelnai Lietuvai, kad jis sugebėjo išvilkti aikštėn plečkaitininkų darbus ir pirštu nurodyti jų talkininkus. Visi, kam brangi yra Lietuvos nepriklausomybė, pasmerkė tuos bėglius; visi, kas šiek tiek moka atskirti partijos reikalus nuo tautos reikalų, nusigrįžo nuo jų. Taip padarė ir Vilniaus krašto lietuvių visuomenė, išskyrus gal pavienius asmenis, kurie palaikė su jais ryšius; kad taip bent buvo, tai mus įtikina seniau išėję „Pirmyn" numeriai, kur gana smulkiai buvo atpasakoti iš mūsų gyvenimo seniau buvę atsitikimai, kuriuos to laikraščio bendradarbiai galėjo sužinoti tik iš mūsų žmonių. Bet tai tiek to. Svarbu pabrėžti, kad tie bėgliai, plečkaitininkai, tapo atskirti, izoliuoti. Tylėjo (bent mūsų nepasiekė priešinga žinia!) likusieji N. Lietuvoje socialdemokratai: jie nepasmerkė plečkaitininkų, bet nepeikė ir tų, kas juos smerkė. Tai buvo ir yra gana keista pozicija, „Balandžio 2 dieną „Socialdemokrato" (toks yra Kaune laikraštis) redakcijoje ir socialdemokratų partijos centro komitete buvo padaryta krata ir rasta keli šimtai egz. paskutiniojo „Pirmyn" numerio. Kratos metu redakcijon pradėjo rinktis žmonės pasidalyti nelegale literatūra platinimui. Tuos žmones policija sulaikė, jų tarpe ir du Galiniu. Lenkų spauda pranešė, kad suimtųjų tarpe atsirado ir plečkaitininkų pasiuntinys, kuris atvežęs iš pastarųjų laiškus Lietuvos socialdemokratų šulams. Tolimesnis tardymas parodė, kad plečkaitininkų tinklas seniai užmestas visoje Lietuvoje; didesnės jų veikimo vietos buvo Biržuose, Šiauliuose, Kaišedoryse ir kituose miestuose, centras gi — Kaune. Visoje N. Lietuvoje buvo organizuojamos „penkiukės", kurios dar *šį pavasarį rengėsi sukilti*. Visą darbą tvarkė buvęs seimo atstovas Vincas Galinis, socialdemokratų centro komiteto reikalų vedėjas. Šis gaudavo iš *Vilniaus pinigus, ginklus, literatūrą*; jis pranešdavo Vilniun apie savo darbų eigą; paskutinis jojo laiškas pakliuvo į policijos rankas.

Plečkaitininkų organas mėgina išsiginti ir stengiasi įrodyti, kad tai visa negudri policijos provokacija. Plečkaitininkai net patį Plečkaitį paskelbė provokatoriumi, kad kartu nusikratyti ne tik kaltinimų, bet ir negarbingo vardo. Išeinąs Kaune „Socialdemokratas" ir gi panašiai aiškina padarytas jojo ir partijos centro komitete bute kratas; sakosi nežinąs, iš kur atsirado ten nelegalė literatūra ir tokiu būdu norėtų visas savo bėdas suversti policijai; apie Vincą Galinį bet gi tyli. Žinoma, prieš dokumentus nieko nepadarysi ir jokie gudravimai nepadės. O tie dokumentai aiškiai sako: socialdemokratų partijos centro komiteto vedėjas palaiko tamprius ryšius su plečkaitininkais: plečkaitininkai gi turi tokių taltininkų, kurie mielu noru pakartotų rusų carienės Kotrynos II žygį; visi jie kartu dar *šį pavasarį rengėsi suruošti mūsų broliams skerdynes*. Kas įvyktų po skerdynių — plečkaitininkams ir jų sėbrams, matomai, nerūpi. O turėtų rūpėti.

Bet geriau tegul už mus atsakys jiems vienas paimtas iš Lenkijos istorijos lapelis.

Lenkiją prieš pat žlugimą valdė ir gi seimas, kuriame svarbiausį vaidmenį lošė didikai, magnatais vadinami, magnatai savo reikalus statė aukščiau šalies reikalų, vaidinosi, ir šalyje įsiviešpatavo betvarkė. Bet lenkai tuo didžiavosi ir gyrėsi, kad tai „auksinės laisvės" laikai, kokių kaimyninėse valstybėse nėra. Ir tikrai nieko panašaus niekur nebuvo. Tačiau geresnieji Lenkijos sūnūs matė, kokie pavojai gręsia tėvynei iš kaimynų pusės, ir pamėgino ją gelbėti. Jie sumanė sustiprinti karaliaus valdžią, sutvarkyti seimą, suvaldyti didikus, — žodžiu, atstatyti viduje tvarką; taip gimė garsioji lenkų gegužės 3 d. konstitucija. Bet didikų dalis įžiūrėjo tame „auksinės laisvės" varžymą; jie sudarė Targovicos suokalbį ir panoro panaikinti naujai paskelbtą konstituciją. Vieni patys jie nesitikėjo laimėti, todel pasikvietė talkon rusų carienę Kotryną II. Carienė paskubino išpildyti tų didikų prašymą, padėjo jiems, bet Lenkijos nepriklausomybė — žlugo. Ko susilaukė Lenkija iš Targovicos didikų, to gali susilaukti ir Lietuva iš plečkaitininkų ir jų sėbrų bei užtarėjų.

Ne! Su tokiais broliais, kurie galanda peilį prieš brolį, kurie kasa tėvynės nepriklausomybei duobę ir dar talkon kviečiasi aršiausius mūsų priešus, negali būti jokių ryšių. Tokie išdavikai turi išnykti, kaip išnyko ir nyksta kitų šalių panašios „emigracijos".

Lietuvių lenkų klausimas moterų tarptautinėj taikos ir laisvės lygos konferencijoj.

Šių metų kovo 26, 28 d. buvo sušaukusi Vienoj privačią pasitarimo konferenciją rytų Europos klausimams nagrinėti Ponia Camille Drevet *) (Prancūzijoj) buvo prieš tai apvažiavusi rytų Europos valstybes, darydama pranešimus apie taikos ir laisvės lygos darbus. Beveik visos pakviestos valstybės atsiliepė. Į konferenciją atvyko delegatės iš Estijos, Latvijos, Lietuvos, Švedijos, Lenkijos, Vilniaus, Ukrainos, Ungarijos, Bulgarijos, Rumunijos, Čekoslovakijos, Austrijos, Vokietijos, Prancūzijos ir Anglijos. Iš Lietuvos moterų taryba siuntė p. S. Čiurlionienę-Kymantaitę, kuri darė ten pranešimą Vilniaus klausimu, konferencijos dalyviai pranešėjos pusę laikė, įsitikinę, jog Lietuvai padaryta skriauda ir teisėtumas reikalauja ją atitaisyti.

Konferencijoj vyravo įsitikinimas, kad dabartinė Europos politika su Anglija Prancūzija vienoj pusėj, o Rusija linkus sudaryti rytų bloką antroje — reiškia didelį karo pavojų. Referatuose ir diskusijose buvo kalbama apie užsienio politiką ir vidujinę būklę, ypatingai buvo nagrinėjami Lietuvos su Lenkija santykiai, Lenkijos su Vokietija, Rumunijos su Ungarija, Jugoslavijos su Bulgarija, lenkų-ukrainiečių klausimas. Be to visų šalių spaudos, auklėjimo, moralinio nusiginklavimo reikalu daug ir buvo kalbėta. Nelengva buvo sutaikyti valstybiniai nocionalinius ir mažumų reikalu ir nagrinėti juos bendro taikos nusistatymo atžvilgiu, bet tai buvo pasiekta. Visi painieji klausimai buvo nagrinėjami tautybių ir ekonominių reikalų atžvilgiu ir daug sumanymų priimta taikos nuotaikai platinti, dirbti tautoms suartinti. Šitoj konferencijoj pradėtas bendras darbas bus toliau vykdomas rugpiūčio 23—29 d. 1929 Prahoj, kur nutarta sušaukti 7 moterų internacionalės taikos ir laisvės lygos kongresą. („Liet.)

*) P. Drevet lankė prieš porą mėnesių ir Vilniuje. Red.

Lenkijos užsienių reikalų ministerijos atstovas Kaune.

Šio mėn. 18 d. buvo atvykęs Kaunan Lenkijos užsienių Reikalų ministerijos atstovas p. Szumlakowski's Kaunan. Su savim atsivežė ir ratifikuotą pademarkacinės linijos gyventojų judėjimo konvenciją, kuria kitą dieną buvo apsimainyta su Lietuvos vyriausybe.

Beto pranešama, kad p. Szumlakowski's palietė ir Lietuvos pasiūlymą del ekonominių santykių užmezgimo su Lenkija.

Szumlakowski's išbuvo Kaune keturias dienas ir pereitą pirmadienį sugrįžo Varšuvon.

Klaipėdos uostas.

Klaipėdos uostui apsivalius nuo ledų jame prasidėjo didelis judėjimas. Tuojau atplaukė daug laivų iš kitų šalių. Vieni laivai atvežė Lietuvon prekių (žibalo, anglies, druskos), kiti atvyko paimti Lietuvos prekių, kurias nuvež Vokietijon, Švedijon, Anglijon. Vienas laivas su Klaipėdos celuloza išvyko net Argentinon. Lietuva deda daug pastangų Klaipėdos uosto pagerinimui. Sąryšy su tuo nesenai ten atvyko generolas Daukantas, kuris pernai, kaip žinome, lankėsi užsienin ir studijavo panašių uostų įrengimą.

Plečkaitininkų teroristų suėmimas.

Šio mėn. 21 d. Šiauliuose buvo sulaikytas automobilius, kuriame važiavo keturi asmens. Sulaikytame automobiliuje rasta daug dinamito, bombų ir „Pirmyn" laikraščių. Visi suimtieji: Ruzgys, Merkelis, Augaitis ir Kazėnas pasirodė esą plečkaitininkų organizacijos nariai ir matyt ruošėsi prie pisikesinimo karo teisme, kuris prasidėjo šio mėn. 23 d. Šiauliuose prieš Tauragės smurtininkus. Įdomu betgi ta aplinkybė, kad suimtieji asmens yra tuo pačiu automobiliu atvykę Šauliuosna iš Vilniaus pro Latviją. Suimtieji teroristai padėti Šiaulių kalėjime.

Vokietijos Reichstagas ratifikavo prekybos sutartį su Lietuva.

Pranešama, kad Vokietijos Reichstagas (seimas) galutinai ratifikavo (patvirtino) Vokietijos prekybos sutartį su Lietuva.

Baisus badas Kinijoj.

Telegramos praneša, kad Kinijoje prasidėjęs baisus badas ir tūkstančiai žmonių miršta baisiausiose kančiose.

Beabejo, prie tokio baisaus bado privedę nuolatiniai naminiai karai, kurie dar ir iki šiol visiškai nepasibaigę.

Politinė apžvalga.

Paryžiaus ekspertų konferencja, kuri buvo sudaryta iš Amerikos, Anglijos, Vokietijos, Prancūzijos ir Italijos bankininkų tam, kad nustatytų galutinai, kiek vokiečiams teks mokėti karo atlyginimų, atrodo, kad nepasiekė gerų rezultatų. Karą laimėjusios valstybės norėjo vokiečiams užkrauti negirdėtus mokesčius bent 50 metų. Vokiečių atstovas Šachtas įteikė konferencijai vokiečių memorialą, kuriame pareiškė, kiek vokiečiai galų gale sutiktų mokėti. Toks Šachto pareiškimas buvo priimtas kaipo ultimatumas ekspertams. Be to, vokiečiai davę suprasti, kad sutiktų mokėti didesnius mokesčius, jeigu Vokietijos ūkio padėtis pagerintų, grąžinant jai atiduotas Lenkijai žemes, kurios dabar dalyja vokiečių valstybę. Žodžiu, vokiečiai norėtų dabar jau atimti nuo lenkų Pamarę, Gedainę gal ir Poznanę ir Silezija.

Žinoma, prancūzai ir lenkai įžiūrėjo tuose reikalavimuose pavojų Versalio traktatui, kurį jie be atodairos gina, nes jiems tas traktatas yra labai naudingas. Prancūzų atstovas Konferencijoje Mezeau, nubalęs kaip drobė, pareiškė savo pasipiktinimą, kad konferencija peržengianti savo įgaliavimus. Vokiečių atstovas Šachtas su visa vokiečių delegacija apleido konferencijos susirinkimų salę. Reikia pastebėti, kad tuo metu Anglijos parlamente Darbo partijos atstovas Snowden pareikalavo visų sutarčių su vokiečiais revizijos. Prieš pat ekspertų konferencijos suirimą vokiečių priešininkai savo piniginius reikalavimus suvedė prie 40 miliardų markių. Iš tų pinigų 27 miliardai Amerikai ir 13 miliardų kitoms valstybėms. Vokiečiai gi buvo sutikę mokėti 26 miliardus t. y. tiek, kiek reikia sumokėti Amerikai. Jeigu Amerika tą skolą vokiečiams dovanotų, tai vokiečiai išeitų iš karo be jokio skolos.

Tuotarp prancūzai su lenkais esą paskendę skolosna. Vieni prancūzai turi užsitraukę skolų 400 miliardų frankų. Anglų ir prancūzų spauda piktai peikia vokiečių taktiką, Amerika su Italija supykimo nerodo. Žodžiu, konferencijoje pasidarė suirutė. Ji dar padidėjo del anglų atstovo Revelstono mirties. Konferencijos posėdis atidėtas. Vokiečių spauda bendrai palaiko savo delegacijos taktiką, kurią italą spauda vadina labai gudria, stačiai velniška arba mefistofeliška. Vokiečiai sukelią skirtumų tarp savo priešininkų, pradedą derėtis su jais skyrium ir kai kurių valstybių piniginius reikalavimus išstatę jau ant juoko. Lenkai jau ruošia Krokuvoje ir kituose miestuose protesto mitingus prieš vokiečius. Žodžiu, ateina pavasaris, tai kaip kasmet ore pasaku pakvysta.

*

Rusijoje pagal valdiškąją statistiką yra 1.506.112 komunistų. Tame skaičiuje darbininkų yra 41 proc., valstiečių 9 proc., kiti—tai sovietų valdininkai ir nežinomo užsiėmimo žmonės, reikia spėti, daugumoje žydai. 1928 metais iš partijos išvaryta 111.000 komunistų, naujų priimta 200.000 narių. Tuo būdu komunistai Rusijoje sudaro tik 8 procentus visų gyventojų. Maskvoje labai pabrango cukrus, arbata, žibalas, popierius, rūbai ir batai. Stalinas suėmė slaptą centralinį dešiniųjų komunistų komitetą. Jis pareiškęs, kad dešinioji komunistų opozicija nuo žodžių perėjusi prie darbų. Reikalavęs paaštrinti kovą su komunistų opozicija. Voroneže komunistai suėmė pravoslavų arkiriejų Gabrielį. Išvežamas į Sibirą. Tai daroma ryšy su paaštrėjusia Rusijoje agitacija prieš tikybą.

*

Anglijos parlamente balandžio 17 d. buvo didelė diena. Po ministro Churchilio kalbos darbo partijos žymus atstovas Snowden aštriai papeikė karo sutartis del visų karo atlyginimų, labiausia gi sutartį su Prancūzija ir Italija. Vyriausybės atstovas Evans pabrėžė, kad Snowdeno kalba labai esanti kenksminga Anglijos reikalams, ir paklausė darbo partijos vadą Makdonaldą, ar jis pritaria Snovdenui. Po to Snovden vėl prabilo, kad Anglija norinti karo skolas panaikinti ir negirdėtas esąs daiktas, kad Anglija kentėtų del kraštų, kurie yra geresnėje negu Anglija padėty. Ministras Churchil įžiūrėjo toje kalboje Prancūzijos užgavimą ir jis klausė Makdonaldą, ar jo partija ima atsakomybę. Makdonaldas trumpai atsakė, kad Churchilio kalba galinti tik paaštrinti padėtį, o Snowdeno kalbą klaidingai suprasta. Čia jau ministras Chamberlainas mėgino ginčą sušvelninti ir pareiškė, kad Anglijoje konservatoriams valdant bus laikomasi sutarčių.

*

Vokiečių laikraštis „Berliner Tageblatt" aštriai peikia dideles išlaidas karo laivynui. Vokiečių karo laivyno išlaidos per paskutinius 4 metus dukart padidėjusios. Esą labai daug administracijos ir vadovybių. Valdininkų algos esą labai didelės. Anot šio laikraščio vokiečių karo laivyno karininkų ir valdininkų esą dabar nemažiau, kaip buvę prieš karą. Laikraščiui rūpi daugiau sutaupyti valstybei lėšų. Anot lietuvių laikraščio „Ryto" vokiečiai Lietuvoje esą gerai organizuoti, turi savo banką, spaudą ir mokyklas. Iš Vokietijos įvežama Lietuvon daug prekių ir žmonių ūkiui ir mokykloms vesti. Vokiečių kalba dabar dažniau girdėti kaip rusų. Kaune vokiečiai turi labai gerai sutvarkytą gimnaziją, puikų knygyną.

Vokiečių santykiai su Sovietų Rusija yra geri. Balandžio m. 19 d. Berlyne pasikeista naujos sutarties ratifikacijos aktais. Apie vokiečių ir rusų gerus santykius plačiai rašo Maskvos laikraštis „Izviestija". Vis delto balandžio 20 d. vokiečių komunistai pačiame Berlyne padarė demonstraciją ir reikalavo leisti gegužės 1 dieną eisenas mieste. Priėjo prie susidūrimų su policija. 2 policininku sunkiai sužeista ir nuvežta ligoninėn.

*

Lenkijoje po ilgų svyravimų susidarė ministerių kabinetas su p. Svitalskiu priešaky. Kabineto sąstatas mažai pasikeitė ir didesnių atmainų valstybės gyvenime nelaukiama. Balandžio 21 dieną iškilmingai minėta Varšuvoje ir Vilniuje del 10 metų sukaktuvių, kaip 1919 metais per Velykas lenkams pasisekė iš bolševikų atimti Vilnius. Vilniuje senato maršalas Šimanskis ir seimo atstovas Kościałkovskis (abudu reiškia dabartinės vyriausybės kursą) savo prakalbose smarkavo ne prieš bolševikus, bet prieš lietuvius. Šimanskis vaikiškai išrodinėjo kad Vilniuje nieko nėra lietuviška, tik visą lenkiška. Iškilmės Aušros Vartuose ir šį kartą nenustiko—labai ilgai užsitraukė ir taip drėbė sniegas, kad Varšuvos svečiai nesulaukė net vyskupo Bandurskio pamokslo.

Lenkų užsienio ministerijos valdininkas Šumliakovskis balandžio 19 d. pasikeitė Kaune ratifikacijos dokumentais su p. Zaunium del mažo prie demarklinijos susisiekimo. Šumlakovskis užtrukęs Kaune, laukdamas prof. Voldemaro atsakymo del prekybos derybų. Reikia pažymėti, kad p. Šumlakovskiui leista Kaune lankytis lenkų organizacijose ir įstaigose. Varšuvos politikai nemažai yra susirūpinę, savo seimo likimu. Ar šį pavasarį teks jam posėdžiauti, ar ne? Seimo maršalui ministerių pirmininkas Svitalskis nieko tikrai tuo klausimu neatsakęs. Spėjama, kad del Poznanės parodos ir užsienio bankininkų susirūpinimo Lenkijos padėtimi naujoji vyriausybė laikysis ramiai, net gal pasistengs susitaikinti su seimo kairiosiomis partijomis.

Tuotarp Lenkijos dvarų savininkai pasirūpino Prancūzijoje užtraukti didesnę Lenkijai paskolą, užstatydami per bankus savo dvarus. Tuo būdu, jie tikisi nušauti vienu šuviu du zuikiu: ir pinigų gavo ir apdraudė savo dvarus nuo „wywłaszczenių" (atėmimo). Dabar jau jie ramiau žiūrės į vyriausybės pakrypimą prie kairiųjų seimo partijų.

*

Italijoje bedarbė sumažėjo. Del sunkios žiemos Italijoje šiemet buvo 489 tūkstančiai žmonių be darbo. Kovo mėn. gale jų buvo 294 tūkstančiai. Praeitais metais šiuo metu bedarbių būtų žymiai daugiau.

*

Ženevoje nusiginklavimo komisijoje visi Maskvos atstovo Litvinovo pasiūlymai atidėta pačiai nusiginklavimo konferencijai. Jo reikalavimai ir projektai nesą komisijos kompetencijoje.

*

Ispanijoje nerimsta universitetai del dabartinio diktatoriaus politikos. Diktatorius paskelbė visuomenei, kad jis uždarysiąs visus Ispanijos universitetus, jeigu studentai kels riaušes ir darys demonstracijas. Esą Ispanijoje perdaug advokatų ir gydytojų, tai del universitetų uždarymo šalis nenukentėsianti.

*

Meksikoje traukiama atsakomybėn p. Marija Itnazte, „Moterims globoti armijos" pirmininkė. Vyriausybė ją ir kitas 10 ponių kaltina, kad jos palaikiusios sukilėlius ir dėjusios su katalikais.

*

Čekoslovakijoje prasidėjo politinių partijų rietenos. Čekai tautininkai pareikalavo ministerio Benešo atsistatymo del jo nedorų priemonių ministerių kabineto vienybei ardyti. Benešas užsigavo ir pareiškė, kad pasiliks ministeriu, jeigu tautininkai atsiims savo priekaištą. Kuo toks nesusipratimas baigsis, dar nežinia.

*

Suomijos santykiai su Rusija pasidarė įtempti. Ligšiol suomiai nepasirašė po Litvinovo protokolo. Suomijoje tai atidėta iki seimo rudens posėdžių. Tas nepatiko Maskvai. Maskvos oficiozas „Izvestija" mato tokiame atidėliojime suomių nesutikimą pasirašyti. Suomijos politika esanti neatsakomingų žmonių („avanturninkų") rankose, kurie esą priešingi sovietams. Panašiai nušviečia dalyką ir kiti rusų laikraščiai.

*

Kinuose siaučia naminis karas ties upe Jangtse-Kijang. Eina dideli mūšiai. Mūšių centras ties miestu Jčang. Mieste didžiausia baimė. Japonai pasislėpė ant japonų karo laivų. Jeigu miestas bus paimtas, europiečius laukia piovynės. Anglų laivai stovi ir laukia, ar nereiks europiečiams duoti pagalbą.

*

Rumunai sąryšy su svyravimais Varšuvoje pasvyro prie vokiečių. Velykose vokiečių generolas von Seekt viešėjo Rumunijoje. Į rumums veikia ir vengrų susiartinimas su lenkais. Projektuojama Rumunijos armija reformuoti. Kariuomenės priešaky būsiąs premiero Maniu draugas generolas Marcoviči.

SKANDINAVAI LIETUVOJE.

Štai ką rašo žinomas lietuvių tautos istorikas Teodoras Narbutas apie skandinavų arba normanų buvimą Lietuvoje. Daug kartų jau esame rašę apie skandinavų puolimus *ant Lietuvos* žemių; čia turime pasakyti, kad tiems puolimams nebuvo galo. (Skandinaviais vadinami dabartinės Švedijos, Norvegijos ir Danijos gyventojai). Lietuvos kraštas, kiek matosi iš senovės lietuvių dainų, buvo panašus į žydinti sodą; bet šie barzdoti barbarai (skandinavai), vyrai kraujo iš užmario, sunaikino tuos gražius sodus. Jie tai, aštriame klimate begyvendami ir blogas žemes turėdami, buvo priversti verstis medžiokle ir jūroje ieškoti sau maisto ir turto. Jie išsiųsdavo savo žmonių būrius į užmarį, kur besislapstydami užkampiuose užpuldavo vietos gyventojus ir su jais dalindavosi jų darbo vaisiais. Kai ir to neužtekdavo, siųsdavo ginkluotus būrius į tolimus kraštus pasipešti.

Septintame amžiuje didelės danų minios išsipylė į Prancūzijos šiaurės ir vakarų dalį. Nuo to laiko skandinavai siautė visose šiaurės ir vakarų Europos jūrose. Bet VIII amžiuje jų galybė marėse tiek buvo išaugusi, kad niekas jiems negalėjo priešintis: jie net galingiausio Europos karaliaus Karolio Didžioje akyse apiplėšdavo jo plaukiančius jūroje laivus, užpuldavo pakraščių gyventojus. Devintame amžiuje jie apiplėšė Škotiją, Angliją, Prancūziją, Ispanija Irlandija ir buvo pasiekę Italiją. Dešimtame amžiuje užėmė didelę dalį Prancūzijos ir ten buvo įsteigė savo valstybę. Normanai 1066 m. užėmė visą Angliją. Jų laivai jau tuo metu pasiekdavę Ameriką.

Danijos karaliai nuo Kirstaus laikų buvo galingi ir niekas su jais jūroje negalėdavo lygintis. Apiplėšti svetimus laivus jie neskaitė blogu dalyku, priešingai jų dainose labiau pasižymėjusieji plėšikai giriami ir gerbiami už drąsą ir karingumą.

Derlinga Lietuvos žemė, javų gausingumas ir gyventojų darbštumas gerai buvo žinomi skandinavams. Vienas skandinavų būrys pasiplėšęs grįždavo į užmarį, atplaukdavo kitas. Dalis jų apie Klaipėdą ir Žemaičiuose pradėjo sau statyti pilis. Visą pamarį tarp Vislos ir Dauguvos upių jie vadindavo Ostgardija arba Austurveg. Švedų karalius Ivaras jau septintame šimtmetyj ties dabartine Klaipėda, (tuomet tas kraštas Rusne ar Ruse vadinta) buvęs įsigalėjęs. Po Ivaro to krašto karaliai atsiskyrę nuo Švedijos.

Didesni skandinavų puolimai į Lietuvą buvę: pirmas — septintame amžiuje prie švedų karaliaus Ivaro, antras — aštuntame amžiuje prie švedų karaliaus Gangaro Lodbroko ir trečias — prie švedų karaliaus Eriko Hefilsono, kurs mirė 852 m. Žinomi yra dar Danijos karaliaus Regnaro Lodbroko žygiai Baltijos jūroje. Jis didžiuodavosi savo galybe ir kad daug kraštų nuo jo priklauso. Lietuvos pamario kunigaikščiams teko jam pasiduoti. Tas valdovas, praplėtęs tuo metu savo valdžią nuo Nemuno iki Šiaurės Ledų Vandenyno. Skandinavai, kurie įsigyveno Rusnės krašte, anot Narbuto vadinta Rus-Varingais arba kaip slavai juos pavadino variagai. Iš jų kilę pirmieji Rusijos karaliai Riurikas, Alegas ir kt.

Štai kaip aprašinėja skandinavai savo puolimus Lietuvoje. Kartą po laimingos kovos su Kuronijos gyventojais pasisekė Torolfui pagrobti ir prikrauti savo laivas džiovintomis žuvimis, odomis, kailiniais. Tai jis nusiuntęs Anglijon ir iš ten gavęs kviečių, medaus, vyno ir kitokių stiprių gėralų. Kitą kartą Torolfas su Eigiliu neva pirkliaudami užsukę ten pat į kokį tai miestą. Išbuvę dvi savaiti ir nedarę puolimų. Buvęs ten turgus ir labai daug žmonių. Bijoję užkabinti, kad jų nenugalėtų. Turgui pasibaigus, jie užpuolę miestelio gyventojus. Kova nesisekė. Turėjo sugrįžti prie laivų. Po kiek laiko sustoję prie upės kranto, savo žmones padalija mažais būreliai ir įsiveržę į miškais paaugusį kraštą. Rasta nemaža sodžių. Gyventojai išmušta ir jų turtas pagrobta. Eigilio vedamas burys sutiko ginkluotus gyventojus. Jie tuoj apsupo iš visų pusių skandinavus ir, nors skandinavai buvo geriau ginkluoti, vietos gyventojai privarė skandinavus prie supilios tvirtovėlės. Čia iš viršaus ant skandinavų kardų ėmė mesti savo rubus. Skandinavai buvo priversti pasiduoti. Eigilį nuvedę į artimą kaimą, kur ket nė jį nudėti. Del vėlyvo vakaro atidėta tai rytojui. Eigilis ir jo draugai buvo uždaryti kalėjiman. Eigilį stipriai pririšo prie šulo ir uždarė vieną. Naktį jis sugebėjo atsirišti. Per lubas ir lentų stogą išlindo ir išleido savo draugus, uždarytus rusyje po tais namais. Naktį surado ginklus, nes niekas nesergėjo. Sargyba girtuokliavusi. Apvogė sidabrą ir kita, kas patiko, ir buvo jau beeiną į laivą, tik Eigilis, nenorėdamas likti prastu vagimi, nutarė sugrįžti. Čia padegė namus, kuriuose girtokliavo sargyba, žinoma, pirma gerai uždaręs duris. Kurie lindę per langus, skandinavai užmušę. Taip visi sudegę. Eigilis sugrįžęs prie savo laivų ir nuplaukęs į užmarį. Tai tik vienas atsitikimas iš anos gadynės skandinavų užpuolimų Lietuvos ir Latvijos kraštuose.

St. V-nas.

Valstybės reikšmė žmogaus gyvenime.

Žmogus paliktas sau vienas negalėtų savo tikslo pasiekti, nepakiltų kultūroje ir doroje, pirmose gi savo gyvenimo dienose greit rastų sau mirtį. Žmogus tai ne ančiukas, kurs iš kiaušinio išskilęs jau vienas moka plaukti ir gali gyventi. Net paaugėjęs žmogus negali be kitų apseiti, o jau apie dvasios lavinimą be kitų pagalbos negali būti ir kalbos.

Iš visų Dievo kūrinių žemėje žmogui labiausia yra reikalinga kitų parama ir pagalba. Tai verčia visą žmonių visuomenę dalytis darbu. Vieni dirba vienus darbus, kiti—kitus ir darbo vaisiais mainosi. Be darbo pasidalinimo žmonės niekuomet nepasiektų tokio kultūros laipsnio, kokio dabar jau esame pasiekę.

Geras darbo padalinimas yra galimas tik gerai organizuotoje visuomenėje. Pirmiausia organizacija, prie kurios žmogus privalo priklausyti, yra šeima. Šeimyna kiekvienam duoda gyvastį ir žmogaus gyvenimą vysto pagal gamtos ir doros reikalavimų. Nepakanka dar šeimos paramos ir štai šeimynos jungiasi į valsčius, tautas ir valstybes, kad galėtų savo gyvenime visa pasiekti, ko jų gyvenimas pagal kultūros laipsnio reikalauja. Žemesniame kultūros laipsnyje tos visuomenės esti mažesnės ir susidaro dažniausia tik apsigynimo tikslais nuo užpuolikų. Aukščiau kultūroje pakilusieji žmonės didesnei savo gyvenimo pažangai kuria valstybes ir stengiasi būti nuo svetimų nepriklausomi. Valstybė, jungdama žmones vienybėn, rūpinasi visų savo piliečių reikalais, juos tvarko ir stengiasi pagerinti visų gyvenimą.

Davė Dievas žmogui įstatymus gamtos keliu, užrašydamas juos kiekvieno žmogaus sąžinėje ir jo širdyje, kitus apreiškė amžių bėgyje per savo pranašus, pasiuntinius ir šv. Bažnyčią, bet arčiau taikinti gyveniman tuos įstatymus ir pritaikinti prie kas kart naujų gyvenimo aplinkybių, paliko patiems žmonėms ir ypač jų sudarytoms valstybėms. Pagal gamtos teisės žmogus turi teisę turėti nuosavybę ir ja naudotis pagal savo norą, tačiau žmogaus prigimtis nenurodo, kad tas daiktas privalo priklausyti tam žmogui, ne kitam nenurodo, kaip savo daiktus gali perleisti arba atiduoti kitam žmogui. Jeigu taip visa būtų palikta, tai žmonės nuolat peštųsi del nuosavybės. Valstybė tuos reikalus tvarko, kad vienas kitam nuosavybės neatimtų ir kaip nuosavybė perleidžiama kitiems. Taip yra ne tik su nuosavybe, bet ir su apsigynimu nuo priešų, piliečių mokesčiais ir pareigomis, mokyklomis ir t. t.

Bet ir valstybė neturi galimybės apibrėžti teisėmis begalinį mūsų gyvenimo įvairumą. Valstybė apibrėžia savo įstatymuose tai, kas dažniau gyvenime pasitaiko. Atskirus gyvenimo retai pasikartojančius nuotikius sprendžia žmogaus sąžinė, doringumas ir dvasios kultūros laipsnis. Jau Tacitas senovėje pastebėjo: „Ką reiškia įstatymai be doringumo?

Nors esame rašę, kaip šv. Povilas supranta valstybės reikšmę visuomenės gyvenime ir kad valstybių valdovai turi valdžią nuo Dievo, bet toji valdžia nėra absoliuti ir visagalė. Čia tenka krikščionims priminti šv. Petro žodžius: *„Dievo reikia labiau klausyti, kaip žmonių“* (APD 5,29).

Nereikia manyti, kad valstybė pasidarė žmonėms reikalinga tik po gimtosios pirmųjų tėvų nuodėmės. Ne, valstybės reikalas plaukia iš pačios žmogaus prigimties. Valdžios reikalas rišasi su žmogaus laisva valia. Tiesa, po gimtosios nuodėmės del žmogaus dorinio susilpnėjimo valstybės valdžia tapo dar reikalingesnė ir valstybei tenka eiti dabar tokios viešos funkcijos arba pareigos, kurių pirmykščiame žmogaus stovyje būtų nereikėję eiti. Čia pirma visa ko turime galvoje bausmes už įstatymų laužymus, nes dabar negalima pasitikėti visų piliečių gera valia. Mažiau kultūringuose kraštuose bausmės esti žiauresnės, kultūringesniuose kraštuose bausmės esti švelnesnės, o mirties bausmė net visai panaikinama.

Labai save suvedžiotume, jeigu pasitikėtume, kad žmonija pasieks taip aukšto kultūringumo laipsnio, jog visiškai galės be bausmių apsieiti, užmirštama čia, ar nenorima tikėti tomis pasekomis, kurios po gimtosios nuodėmės įvyko pačiame žmoguje. Atsiradusios žmoguje silpnybės yra šioje žemėje amžinos, ir mums tenka su bausmėmis turėti reikalą. Mėginimai netaikyti bausmių gyvenime esti labai pavojingi, padaugina nusikaltimų ir visokių blogybių skaičių ir visuomenei padaro daugiau žalos. Žinoma, pavienių žmonių gyvenime ir išimtinose sąlygose yra galima apsieiti beveik be bausmių. Iš to negalima daryti išvados, kad ir valstybės gyvenime kada nors ta bus galima sulaukti. Galima apie rojų žemėje svajoti, bet jo čia nesulauks mūsų protėviai ir nesulauks mūsų vaikų vaikai.

Kas čia kalbama apie valstybę, reikia suprasti apie tokias valstybes, kurios teisingais pagrindais yra kilusios ir kurios jėga neužsimeta kultūringoms tautoms. Deja, mūsų gadynėje apie daugelį valstybių dar to negalima pasakyti. Kur neišlaikoma valstybės gyvenime teisybės, ten tarp valdžios atstovų ir piliečių nėra santaikos, ten kai kada valstybės aparatas nepadeda, bet trukdo atskiroms šeimoms ir net tautoms siekti savo tikslo ir gerovės žemėje. Kai kalbame apie valstybės reikšmę žmonių gyvenime, galvoje turime kultūringas valstybes ir kultūringus piliečius.

Katalikas.

Iš lietuvių gyvenimo Amerikoje.

Mūsų broliai, gyveną Amerikoje šventadieniais daro pramogas išvykdami į gegužines. Čia matome tokią gegužinę. Kada mes vyksime į gegužinę savais automobiliais?

Šv. Tėvo dovana Lietuvos jėzuitams.

Jėzuitai jau keleri metai ketina įsteigti naujokyną Lietuvoje. Dabar imta vykdyti šis sumanymas. Jau pereitais metais valdžia pavedė šiam reikalui Buktininkų dvaro centrą (netoli Simno). Šiomis dienomis šv. Tėvas davė 20.000 litų pašalpos naujokyno namams remontuoti ir įrengti. Šia pašalpa jėzuitų naujokynui (noviciatui) rūpinosi pats Lietuvos nuncijus Arkivyskupas Bartoloni, kuriam generalinis sekretorius Gasparri popiežiaus vardu atsiuntė tą sumą.

Šv. Tėvas jau vieną kartą buvo parodęs savo dasnumą Lietuvos jėzuitams, kai Kaune buvo atstatoma jų gimnazija. Dabar antrą kartą rodo savo susidomėjimą Lietuvos bažnytine plėtote ir jėzuitais, kurie kadaisi Lietuvą apgynė nuo protestantizmo bangų.

Dar vienas advokatas.

(iš spaudos).

„Lietuvos Žinios“ 85 (2987) Nr. palietė Vilniaus krašto lietuvių gyvenimą. Po ilgoko filosofavimo bendro pobūdžio klausimu jose štai kas seka:

„Vilniaus lietuvių komitetas nerenkamas jau dveji metai (*Tai ne pirmas atsitikimas. Pats d-ras Alseika, būdamad dar komitete, buvo paskutiniu metu prieš komiteto perrinkimą ir tą mintį rėmė ir platino; tur būt jis ir pats to neišsigins* *); iš jo išėjo ilgai ir sunkiausiais laikais jame dirbę veikėjai su d-ru Alseika priešaky (*kuris išėjo iš komiteto kaip tik sunkiausiu metu*). D-ras Alseika „naujo kurso žmonių (*kurie susispietę „Kultūros“ draugijoje*) tapo biauriausiai apžmeistes, iškoneveiktas ir tautos priešu padarytas („Vilniaus Rytojaus“ 9 nr.) (*Gaila, kad „Liet. Žin.“ nepapasakojo savo skaitytojams tų darbų, už kuriuos d-rui Alseikai teko iš „Viln. Ryt.“; taip daro visi bešališki žmonės!*)

Prieš tai protestavo visi sąžiningi ir dori Vilniaus lietuvių visuomenininkai (*kurie šokiais ar tokiais sumetimais ir daugiausia „logika“ (sic!) vadovaudamiesi nepritarė, bet visgi parėmė darbus, nukreiptus prieš tautos reikalus*), neiškiriant nei kunigų (*kurie kaip tik nedirba visuomeninio darbo*).

Nežiūrint to protesto „Vilniaus Rytojus“ 12 nr. vėl deda biauriausį provokacinio pobūdžio straipsnį (*kuriame pirštu rodyte parodė į žalingus d-ro Alseikos darbus tautos reikalams*), kuriame aiškiai kyšo pagiežos pilna tendencija sunaikinti savo idėjinį priešą (*Mes ne-*

*) Pabrauktas tekstas — mūsų **Red.**

Socialis klausimas.

(Krikščionių mokykla).

Liberalų programa kaip matėme, sudarė, sunkias žmonėms gyvenimo sąlygas, kapitalistai naudojo ir skriaudė darbininkus ir pastatė juos į visiškai vergišką nuo darbdavių priklausomybę, jie didino tokiu būdu darbininkų skurdą ir vergiją, drauge gi telkė į savo rankas kaskart didesnius kapitalistus, socialistai gi stūmė darbininkus į streikus, revoliucijas, kuriuose nukentėdavo dažniausiai tie patys darbininkai; darbininkai sudemoralizuoti prieštikybine agitacija, stodavo dažnai prieš tikybą, teisingumą, prieš savo reikalus, gamindami dar didesnį vargą ir skurdą. Atsitikus pavojui socialistų vadai, daugumoj žydai pasislėpdavo, o darbininkus palikdavo įnirtusiai valdžiai, kuri negailestingai bausdavo, nuskurdusius nelaimingus socialistų paveikėjus.

Bažnyčia kaipo Dievo ir žmonių meilės ugdytoja ir platintoja, teisingumo saugotoja, negalėjo į tai šaltai žiūrėti. Kaip seniau, taip ir dabar ji gynė nuskriaustuosius, tik pasikeitus gyvenimo sąlygoms, pasirinko savo veikimui naujų priemonių. Ji išėjo į liaudį jos mokyti, šviesti. Bažnyčios balso klauso tokie žymūs veikėjai, kaip Kolpingas, kuris Vokietijoj suorganizavo 80 tūkstančių gizelių (tarnų) į draugijas, o praėjusio amžiaus vidury vyskupas Kettleris organizuoja katalikišką akciją (veikimą) taip plačiai, kad apima ne tik visą Vokietiją, bet ir Europą. Kardinolas Pecci savo ganytojiškame laiške 1877 m. energingai puolė nežmoniškas liberalų priemones išnaudoti darbininkus, nepakenčiamą vaikų kankinimą fabrikuose ir reikalavo, kad valdžios susirūpintų tuo klausimu ir užkirstų kelią panašioms suktybėms ateityje. Kada gi kardinolas Pecci 1878 metais tapo popiežium Leonu XIII nustebino visą pasaulį socialinio klausimo supratimu. Be kitų jo raštų garsiausia yra jo enciklika (raštas) „Rerum Novarum“ 1891 m. „Nereikia manyti, sako Leonas XIII, kad bažnyčia sielų išganymu besirūpindama, užmiršta visą, kas liečia šį žmonių gyvenimą. Jai ypač rūpi darbo žmonės, kad juos iš tų vargų išvaduoti, ir kad jie susilauktų geresnio gyvenimo. Kadangi socialistai įžeidžia privatinės nuosavybės teisę, griauna iš pamatų šeimos šventumą, pripažindami moterybės suardomybę, sėja neapykantę luomų tarpe, Leonas XIII tuos klausimas plačiai gvildena ir duoda žmonėms tikslių praktiškų nurodymų:

1. Privatinė nuosavybė turi pagrindą Dievo valioje, ja gi tegalima naudotis Dievo garbei, savo ir artimo gerovei, nes Dievo akivaizdoje esame tosios nuosavybės nuomininkais, bet ne savavališki ponai. Negalima šaltai žiūrėti į artimo skurdą, bet reikia jam ateiti pagalbon. Privatinė nuosavybė skatina žmogų prie darbo ir taupumo, priešingai, panaikinimas jos veda prie apsileidimo, tinginiavimo ir neapykantos, nes darbo vaisių dalinimas, tarp nelygiai nusistačiusių doras ir tikėjimo atžvilgiu žmonių, sukelia barnius, kerštą ir kovas. Kiekvienas pasikėsinimas ant privatinės nuosavybės yra paprasta vagystė, arba užgrobimas.

2. Žmogus turi teisės prie laisvės tiek, kiek jis pats sugeba laikyti pagarboje savo prigimtį. Kadangi kiekvienas žmogus turi užlaikyti savo savaitę, todel kiekvienas turi dirbti. Nuo darbo niekas nėra paliuosotas, nei didžiausis turtuolis, nes žmogus, visuomenės narys, negali naudotis kitų prakaitu ir krauju, bet turi pats ir gi prisidėti prie bendros gerovės, kitaip bus pavarytas, dykaduonis. Darbas turi padengti išmintingam ir taupiam žmogui jo pragyvenimo išlaidas.

3. Užmokesnis už tą darbą turi būti toks, kad iš jo galėtų žmoniškai pragyventi doras žmogus su savo šeimyna. Darbininkas turi gyventi ne išmaldomis, bet tinkamu ir teisingu uždarbiu. Darbininkams reikia visur organizuoti ligonių kasas, apsidraudimo, sušelpimo kasos seneliams, našlėms ir našlaičiams. Darbdaviai turi rūpintis savo darbininkų taip pat ir doriniu gyvenimu, stiprindami tikėjimą ir apsaugodami juos nuo ištvirkimo. Darbininkas turi atsinešti prie darbdavių su meile ir nekurstyti luominės neapykantos. Darbininkas turi teisės reikalauti valstybės globos, jie turi šventadienio poilsio teisę, gali reikalauti, kad fabrikuose vyrai nuo moterų būtų atskiriami, kad nebūtų apkraunami vaikai ir moterys darbu, netinkančiu jų lyčiai ir amžiui. Primena popiežius, kad šeimos šventumo pagrindas yra moterybės nesuardomybė, nes tas yra prigimties įstatymas. Kadangi šeimos sudaro tautą, tai aišku, kodel socialistai, žydų vedami, taip smarkiai puola moterybės šventumą, nes išgriovus šeimą, galės išardyti, ar net pražudyti visą tautą. Popiežius ragina visus laikytis Kristaus mokslo, kurs atnešė mums tikrąją brolybę, lygybę ir vienybę.

Be enciklikos „Rerum Novarum“ Leonas XIII dar nuolat ragina ir giria įvairių pasaulio kraštų krikščioniškosios akcijos vadus ir šie, supratę popiežiaus mintį, varo jo darbą toliau, tveriasi galingą krikščioniškoji organizacija, kuri tapo pavadinta „Krikščioniškoji demokratija“, į kurią gali priguleti ne tik katalikai, bet ir protestantai ir visi, kuriems terūpi įvykdinti Kristaus mokslas pasaulyje. Nenuostabu tad, kad Leonas

lietėme d-ro Alseikos idejų: jo pažiūrų į tikybą, į visuomenę bei valstybinę santvarką, tik griovėme fiksidėją: juodink N. Lietuvos politinį ir visuomeninį gyvenimą, tai grius prof. Voldemaro valdžia), kad jis daugiau neatsikeltų visuomeniniam darbui (*tik ne tokiam, kad pilti vandenį svetiman malūnan*) ir negalėtų („*tyčia nušviesti neigiamąją N. Lietuvos „valdžios politikos pusę*“ iš „*Tiesos Žodžio*“) stoti kovon už krašto, tautos ir liaudies idealus (*Jei visi Vilniaus krašto lietuviai pasektų d-ro Alseikos pėdomis, tai tikriausiai išsipildytų lenkų demokratinių sluoksnių svajonės, bet ne mūsų tautos ir ne lietuvių liaudies idealai*).

Kartu su d-ru Al. dabar puolami ir kiti intelegentai (*Ar ne už „Pirmyn“ platinimą ir ryšių palaikymą su plečkaitininkais?*) Tas žinoma, turės pasėkų, kurios apims platesnius Vilniaus krašto gyventojų sluoksnius (*daugiau privis jei ne plečkaitininkų, tai bent jų užtarėjų, nes protestuotojų tarpe nestinga ir tokių*). Žodžiu, pradėta pragaištingas mūsų tautos vienybei ardymo darbas (*Kas pirmas pradėjo ardyti vienybės darbus: d-ras Alseika, ar „Vilniaus Rytojus“?*

Mes negalime nutylėti šių neigiamų tautai ir valstybei reiškinių ir turime pasmerkti (*Čia mes su „Liet. Žin.“ visai susigiedojome: pilimas vandens svetiman malūnan, žinoma neigiamas tautai ir valstybei darbas, ir „Vil. Rytojus“ pirmas išdrįso tai pasmerkti viešai 9 nr.*)

Toliau „Liet. Žin.“ nesirengia teisinti, teisti bei ginti d-rą Alseiką. Gudrios: jos žino, kad puolęs į klaną sausas nekelsi. Bet po žinomu protestu parašo. Dabar mes suprantame, kad šį straipsnį „Liet. Žin.“ įsidėjo ne sandorai Vilniaus lietuvių tarpe palaikyti, bet jai ardyti. Tikrai varnas varnui akies nekirto.

Sveikatos kampelis.

Tymai.

Tymai (kitaip: adra, karai; lenk. odra) paplitę Europoje jau nuo senai. 14-to amž. rašytojai jau mini tymus. Yra tai viena paprasčiausių ligų, kuria kiekvienas perserga. Kas nesirgo mažas būdamas, reikės ta bėda atlikti dideliam. Serga tymais daugiausia vaikai pirmosios dešimties metų amžiaus. Iki 1 metų kūdikių serga retai. Vėliau vis dažniau. Antru kartu ši liga labai retai pasikartoja. *Yra tai limpama liga.* Galima ją užsikrėsti neišpasakytai lengvai ir ne tik nuo gulinčio lovoje išberto ligonio. Asmuo, įgijęs tymų diegus, beveik per 10 dienų nei nenusimano, kad jis šiandieną, rytoj susirgs. Tymų sėklelės, išėjusios iš žmogaus kūno esti labai neatsparios ir greit nyksta. Tymų epidemijos šaltiniai — mokyklos, prieglaudos.

Liga pasireiškia iš lėto. Vaikas išsyk nieko bloga nejaučia, vaikšto mokyklon paskui atsiranda *sloga, kosulys, pradeda čiaudėti, karščiuoti, parausta akys.* Tėvai paprastai mano, kad vaikas truputį peršalo ir dažnai nekreipia dėmesio. Pereis, sako. Tuo labiau, kad ligonis paprastai tebevaikščioja. Dažnai po poros dienų ligonis dargi kiek atsipeiki, karštis sumažėja, bet į kokią 4-tą dieną jis vėl *smagiai sukarščiuoja*, svarbiausia — *pasirodo išbėrimas.* Beria stambiomis raudonomis dėmėmis visą kūną, daugiausia *veidą, kaklą*, paskui liemenį, rankas, kojas. Ligonį apima sloga, kosulys, akys parausta, ašaroja, bijo šviesos, kartais apkimsta, suskauda akys. Karštis laikosi kelias dienas, paskui staiga vieną dieną nupuola. Ligonis ima taisytis. Tačiau greit keltis nepatariama, tai jo paguli 3 — 4 savaites.

Taip dažniausiai esti. Tai paprastoji lengva forma. Bet kartais liga jau pačioje pradžioje prasideda labai dideliu karščiu, kurio ligonis neišlaiko. Kartais vėl liga prasideda paprastai, bet štai išbėrimas darosi netoks ryškus, išbalęs, pamėlęs, ligonis ima sunkiai kvėpuoti. Tada sakoma, kad liga užtakavo plaučius — atsirado *plaučių uždegimas.* Be to plaučių uždegimas gali atsirasti ir paskui, kaipo ligos priedas ar pasėka. Tie uždegimai dažniausiai ligonį į kapus nuvaro. Taigi, kaip matome, ši liga nėra jau tokia nekalta, kaip kam atrodo. Net ir persirgus tymais kai kada neapsieina be blogų tos ligos pasėkų. Pv. gali likti ilgesniam ar trumpesniam laikui *įvairūs akių uždegimai, ausų uždegimai, tekėjimas iš ausies ir net apkurtimas*, gali kurį laiką nosis pūliuoti ar oda šunvotimis nueiti ir t. t. Blogiausia, ypač pas silpnesnius vaikus, gali po tymų prikibti *džiova.* Ligonis tada nors pasveiko, bet vaikšto be ūpo, sunykęs, neturi apetito, kai kada pakarščiuoja ir kosti per kelias savaites ar net mėnesius. Tada reikia būtinai kreiptis prie gydytojo. Ir bendrai tymais sergant gydytoją kviestis vis tik reikia, ypač pradžioj, ligai išaiškinti, ir paskui, jei ligonis pablogėjo ar šiaip jau kas atsitiko. Be to šiandien vartojamas tymų *skiepijimas.* Skiepina gydytojas.

Mūsų žmonės tymų nesibijo ir neretai motynos tyčia suguldo sveikus vaisu ligoniais, kad visi vienu laiku persirgtų ir liga kuo greičiausiai baigtųsi. Toks elgesis nėra girtinas. Ypač reikia saugoti nuo tymų vaikus iki 4 metų, nes jie susirgę tymais dažnai gauna sunkų plaučių uždegimą. Pasitaiko ir ausų uždegimai. Aplamai kad ir didesniems, bet silpnesniems vaikams tymai yra baisi liga. Toki vaikai, ligai pasirodžius, reikia kaip nors atskirti nuo susirgusiųjų. Tokiu būdu galima bus bent laikinai išvengti ligos ir atidėti ją paskesniam laikui, kuomet vaikai paaugs ir sustiprės.

Sergant tymais nėra reikalo užkabinti langus, kad kambary būtų tamsiau. Užteks, jei ligonio lovos galvinį galą pastatysim langų pusėje, šviesa tuomet kris ne tiesiog į akis. Ir bendrai ligonis reikia gerai prižiūrėti. Reikia jis paguldyti švariame, sausame, šiltame kambaryje. Svarbu, kad nebūtų oro traukimo, lova neturi būti po langu. Ligonio valgis turi būti lengvutis — *pieniškas.* Gerti galima duoti virinto atašiinto vandens. Svarbiausia reikia žiūrėti, kad ligonis nepersišaldytų.

Sveikstančius ligonius reikia *gerai maitinti*, kadangi džiova kimba prie sulysusių ir menkai valgančių. Nereikia čia žiūrėti nei gavėnių nei pasnykų, nes iš ligonių to ir bažnyčia nereikalauja.

Tymais persirgęs dar ilgai turi saugotis persišaldymo, kad neprikibtų plaučių ligos.

Kadangi tymų sėklelės, išėjusios iš žmogaus kūno, yra neatsparios, ne tvirtos, tai po tymų nėra reikalo daryti kambario dezinfekcija. Pakaks, jei kambarį gerai išvėdinsime, baldus išśveisime ir išnešę oran išvėdinsime, rūbus išdulkinsime, išskalbsime.

P. K—vičius.

Įvairenybės.

Ima, bet neskaito.

Sovietų bibliotekose pastebėta, kad skaitytojai dažniausiai ima skaityti Markso „Kapitalą“ (Ši knyga yra socialistams, labai atsiprašome už palyginimą, kaip krikščionims Evangelija). Pasirodo, kad Markso publika visai neskaito, o ima tik tam, kad įrodytų savo politinę ištikimybę. Vienas bibliotekos lankytojas nutarė tai patikrinti. Jis įdėjo į Markso knygą popierinį rublį. Nežiūrint to, kad knyga perėjo per dešimtis rankų, rublis liko neišimtas. Mes galime tą lankytoją įspėti, kad Markso pasekėjai iš to padarys visai kitokią išvadą, butent: Markso skaitytojai prie tokios nuosavybės rankų netiesia.

Atgyjo „caras“.

Bolševikai, kaip žinome, užmušė paskutinį rusų carą Mikalojų. Jojo brolis Mykolas, kuris atsisakė nuo sosto, nežinia kur dingo; greičiausiai ir jis tapo užmuštas. Bet dabar Ukrainoje buvo pasirodęs koks tai žmogelis, kuris tvirtina, kad jis esąs caro Mikalojaus brolis Mykolas. Jam kiti patikėjo ir jį paskelbė „caru“. Šis „caras“ važinėjo per visą Ukrainą, žmonėms pasirodydavo tam tikruose rūbuose ir vainikuotas. Jo garbintojų skaičius augdavo, ypač darbininkų tarpe (šiems vargšams jau, matomai, nusibodo socialistinis rojus). Jis jiems skelbdavo, kad bolševikų valdžia Rusijoje greit pasibaigs ir grįš senoji tvarka. Bolševikai stropiai šį „carą“ gaudė per 6 metus, bet gyventojai jį visuomet paslėpdavo. Pagalios jie užklupo jį vienoje kaimiečio troboje ir pareikalavo pasiduoti. „Caras“ ir jojo garbintojai per ištisą parą gynėsi nuo bolševikų, kol jį suėmė. Dabar jį bolševikai rengiasi teisti; su juo kartu bus teisiami dar 52 asmens.

Šis tas apie radio.

Amerika yra išsiuntusi į ašigalius dvi ekspedicijas. Viena, Byrdo, tyrinėja pietų ašigalį dar nuo pernai metų, kita—dar tik važiuoja į šiaurės ašigalį ir dabar yra Grenlandijos salose. Tos ekspedicijos yra pasiėmusios su savimi radio stotis ir radio imtuvus. Ačiū šiems aparatams, tos ekspedicijos gali su visomis smulkmenomis pranešti visam pasauliui apie save ir sužinoti, kas kur dedasi. Paskutiniu metu gauta žinių, kad tos ekspedicijos pamėgino pakalbėti per radio ir viena su kita. Mėginimai pavyko, viena ekspedicija girdėjo kitą kuo puikiausiai, nors nuo viena ligi kitos yra daugiau 20 tūkstančių kilometrų. Tai, kaip sako, yra didelis žingsnis pirmyn radiotechnikoje.

— Nesenai rado bombą Niu Jorko gubernatoriaus namuose. Buvo manyta, kad tai pasikėsinimas ir pradėta tardymas. Pasirodė, kad bombą padėjęs sargas, kuris tikėjosi gauti „dovanų“. Dabar tur būt gaus.

— Čikagoje vėl siaučia banditai. Jie vidudienį įsiveržė į vieną banką ir pagrobė 15.000 dolerių. Gatvėje kovos metu su policija buvo užmušti keli žmonės, bet plėšikai pabėgo.

— Popiežius paaukojo 50.000 lirų ruošiamai į šiaurės ašigalį Albertini ekspedicijai, kuri ieškos Nobile ekspedicijos likučių.

— Čičerinas išvažiavo ne Maskvon, bet Visbadenan (Vokietija) toliau gydytis.

— Amerika rengiasi palaikyti vokiečius reparacijų komisijoje.

— Pekine išeina laikraštis „Ti Chau“, kuris buvo pradėtas leisti prieš 1.100 metų, tai seniausias pasaulio laikraštis.

XIII buvo katalikų mylimas, o kitatikių gerbiamas; del savo pastangų darbininkų padėčiai pagerinti gavo "Darbininkų popiežiaus" vardą.

Didysis karas leido socializmui daugely šalių savo teorijas pritaikinti praktiškai, ir kas gi pasirodė. Suprato net patys socialistų vadai, kad teorija ir gyvenimas nesiduoda sutaikinti. Vokietijoj pav. net šautuvais ir bombomis jie sulaikė savo uolesnius draugus nuo tolimesnių bandymų. Italijoj patys žmonės padarė galą socialistų eksperimentams. Anglijoj ir Prancūzijoj socialistei nė bandymų nėra darę. Rusijoj gi, kur socializmas buvo pritaikintas visu platumu, bandymai privedė prie didžiausios nelaimės ir klampynės, iš kurios rusai jau trylikti metai negali išbristi. Taigi socializmo mokslas visur parode visišką gyvenimui netinkamumą ir susibankrutijo. Rusų socialistai skelbė visam pasauliui rojų, o tuo tarpu sukurė tikrąjį pragarą. Kodel? O gi todel, kad visur skelbia ir platina neapykantą ir luomų kovą ir tokiu būdu griauna iš pamatų valstybės ir tautas gerovę ir pastovumą.

Tuo tarpu Leonas XIII ragina žmones prie darbštumo, blaivumo, dorumo, savišalpos, palaikyti savo tarpe artimo meilę, neužmiršti gailestingumo darbų, kurie apimtų visus luomus, be jokio skirtumo, ar tai bus darbdavys, ar darbininkas, ar krikščionis ar žydas. Todel Leono XIII darbas galima pavadinti tikrai socialis nes apima netik katalikus, bet visus žmones; šitas darbas nesusibankrutuos, tvers amžinai, nes pamatuotas Amžinosios Tiesos meile.

Lietuvoje socialinis klausimas atrodo maždaug taip: Lietuva vidurinių žemdirbių šalis. Netolimoje praeityje dar Lietuvos ūkininkas ir darbininkas, nežinodami pragaištingos luomų kovos, (čia nekalbu apie ištautėjusią poniją) sutartinai gyveno ir dirbo, bendrai vargdami tuos pačius vargus, dalydamiesi bendrais džiaugsmais. Bet XIX amž. gale ir XX amž. pradžioje Lietuvoje atsiranda įvairių ekonominių ir politinių partijų (srovių) kurios sukelia žmonių tarpe nesusipratimų ir skilimų. Sunku čia trumpai aptarti, kuri partija siūlė ir siulo sveikesnį mastą ir kuri iš jų turės daugiau pasisekimo.

Vienas dalykas aiškus, kad Lietuvos kaip ir kitų šalių, socialistai ar tai jie vadinsis socialdemokratais, ar socialliaudininkais—visi jie nusistatę prieš tikybą ir bažnyčią ir veda smarkią kovą su katalikais, dažnai vylingais šūkiais patraukdami prie savęs ir atitraukdami nuo bažnyčios silpnesnius katalikus. Lietuvos socializmas yra perkeltas iš Rusijos, o Rusijos socializmas, kovodamas su carizmu, griebdavosi aštrių priemonių, kaip teroras, bombos ir revoliucijos; rusų socialistams tėvynė buvo visas pasaulis, o tautietis-kiekvienas proletaras.

Šito nerasim pas kitus Europos socialistus, net pas lenkus, nes visur socialistas yra pirmiausiai tautietis, o paskui socialistas. Pas mus gi, kaip ir Rusijoj socialistai sustingę, tartum suakmenėję savo marksistinėj doktrinoj (moksle), nežengia pirmyn, bet aklai prisilaiko kitų valstybių socialistų nurodymų. Pav. 1917 m. Petrograde per Lietuvių Seimą, kada buvo iškeltas Lietuvos nepriklausomybės klausimas, socialistai nebalsavo ir išėjo iš salės, nes toks buvo rusų socialistų įsakymas; prakalbose kitataučių akivaizdoj mūsų socialistai be atodairos kritikuos Lietuvos kunigiją, buržuaziją, ko nepadarys joks kitų šalių socialistas. Paskutiniais gi metais mūsų socializmas visai susikompromitavo ir todel aukštesnės inteligencijos tarpe neturi pasisekimo.

Delei kitų socialinių partijų užteks užcituoti, ką rašo žinomas rašytojas Jakštas: "Krikščionių demokratų partija nepriešinga nei Dievui, nei bažnyčiai, nes jos nariai yra krikščionys. Seniau ta partija buvo dauginga ir galinga, turėjo valdžią savo rankose, bet pridarius daugybę klaidų (pav. nutraukus ryšius su šv. Tėvu, nenorėjus daryti konkordato, išleidus neapgalvotų įstatymų...) ji prarado pasitikėjimą, liaudyje. Dabar ji daro atgailą ir mokinasi savo klaidas pažinti. Tautininkų partija labai brangina krikščioniškąją dorą (etiką), neneigia jie ne katalikų tikėjimo. Tautininkų sudarytoji valdžia yra padariusi katalikų bažnyčiai Lietuvoje daug daugiau gera, negu buvusi krikščionių demokratų valdžia". (Rytas 1929 m. sausio) Partijų rungtynės ir nesusipratimai daug žalos daro lietuvių tautai ir valstybei. Gal blaivus ir kantrus Lietuvio būdas privers mūsų partijų vadus mesti tarpusavę kovą, kuria naudojasi tiktai mūsų tėvynės priešai, o rišti socialinį klausimą, broliškai padavę vienas kitam ranką Kristaus mokslo dėsniais brangios Tėvynės labui.

Y.

ŪKIO SKYRIUS

Apie miežius.

Kiekvienas ūkininkas daugiau ar mažiau sėja miežių, todel ir miežius pas mus reikia priskirti prie svarbesniųjų augalų. Miežiai vartojami gyvulių pašarui, iš dalies žmonių maistui ir bravorams. Pašariniai miežiai daugiau savyje turi baltymų, o mažiau krakmolo. Gi bravoriniai miežiai, priešingai, daugiau savyje turi krakmolo. Pardavimui geriau tinka bravoriniai miežiai. Pašariniai miežiai bravorams netinka, nes jie daugiau turi baltymų, mažiau duoda raugo ir jų baltymai patį rūgimą sulaiko.

Miežiai gana greit užauga ir nunoksta, nes mažiau per 100 dienų, todel juos galima sėti ir kraštuose su trumpomis vasaromis.

Kur miežius geriausia sėti.

Nors oro atžvilgiu miežiai mažus stato reikalavimus, tai dirvos atžvilgiu jie yra gana lepūs, nes gerai uždera tiktai gerai įdirbtoje ir derlingoje dirvoje.

Mūsų krašte miežiams tinkamos žemės nedaug, todel ne visur jie gali būti sėjami. Daugelyje vietų pas mus tenka pastebėti, kad ūkininkai kas metai sėja miežius ten, kur jie niekuomet negali gerai užderėti. Tarytum, ūkininkai nori prievarta priversti miežius augti ten, kur jie negali gerai užaugti. Tai yra didelė klaida. Jei žemė miežiams netinka tai geriau jų ir nesėti, nes gaila bus įdėto darbo ir sugadintos dirvos. Į netinkamas dirvas geriau pasėti kitokių augalų, kurie geriau užauga, taigi ir geriau apsimokės.

Neturėdami tinkamos žemės laukuose, ūkininkai dažnai sėja miežių daržuose. Daržuose žemė paprastai trąši, todel ir miežiai užauga neblogai. Tačiau ir į daržus sėti miežių nėra jokio išrokavimo, nes į daržus geriausia sėti daržovių. Daržovės visuomet daugiau naudos duos, negu bet kurie javai, norint ir geriausia užderėdami.

Miežiai gerai gali užaugti tiktai gerai įdirbtoje, ir užtenkamai drėgnoje dirvoje. Ypač miežiai nepakenčia piktžolių, todel į apleistas dirvas jų geriausia nesėti. Miežius reikia leisti po tokių augalų, po kurių dirva apsivalo nuo piktžolių, pavyzdžiui, po kaupiamųjų. Geriausia miežiai užauga juodžemyje, taipo gi šiaip vidutinėse žemėse, kurios gerai tręšiamos gyvulių mėšlu ir daug savyje turi puvinio. Molinės dirvos miežiams mažiau tinka, bet gerai išdirbus ir įtręšus, galima ir tokiose neblogo miežių derliaus susilaukti. Visokios sunkios dirvos, kurios blogai perleidžia vandenį, taipogi smėlinės, visokios rūkščios ir durpinės žemės (torfas) miežiams visiškai netinka.

Miežių šaknys yra gana silpnos ir pasižymi silpnomis čiulpimo ypatybėmis, todel jiems dirva turi būti puri ir trąši, nes tik tokioje dirvoje jie ras sau užtenkamai matsto. Geriausia miežiams vieta — tai po bulvių ir šakniavaisių, ypač jei tiems augalams buvo įkrėsta gerai gyvulių mėšlo. Po kaupiamųjų augalų dirva visuomet būna geriau ir giliau susipurinusi ir apvalyta nuo piktžolių, taigi kaip kartas tokia, kokią miežiai geriausia mėgsta.

Toliau, gali miežiai nusiduoti ir po plaštakinių augalų, o taipogi po žieminių javų, jei tik žemė perdaug nesuliesėjo. Bet tai jau antraeilė vieta. Geriausia miežiams vieta, kaip sakiau, po kaupiamųjų augalų. Po šių augalų miežiai ne tik geriau uždera, bet ir geriausią bravorinį grūdą duoda. Blogiausia sėti miežius po miežių.

Kaip miežiams žemę prirengti ir kuo tręšti.

Miežiams žemės prirengimas pareis nuo to, po kokių augalų juos sėsite. Jei miežius sėjama po kaupiamųjų augalų, tai užteks vieno rudens arimo. Tokiuose atsitikimuose dirvą prieš žiemą suaria kiek giliau, tačiau neišverčiant į viršų dykosios žemės, nes tada nukentėtų miežių derlius, ir palieka neakėtą ligi pavasariui. Pas mus ūkininkai daro tą klaidą, kad bulvienas prieš žiemą išakėja, o paskui pavasarį būtinai aria. Taip darydami dirvą greit išdžiovina ir tada net trąšos nieko negali padėti. Daug yra geriau, kuomet dirva per žiemą palieka vagose, nes tada žemė geriau išsivėdina ir daugiau į save drėgnumo prisigeria. Pavasarį ūkininkas turi tiktai rūpintis, kad dirvos drėgnumą sulaikius, kad dirva taip greit neišdžiūtų. Todel kaip tik pavasarį dirva tiek pradžiūvo, kad arkliai neklimpsta ir akėčios susivelia, reikia tokią dirvą lengvomis akėčiomis išvalkioti. Tai daroma tam, kad sulaikius dirvoje drėgnumą. Mat, kaip dirvos paviršius purus, tai dirva taip greit neišdžiūsta.

Jei dirva puri, tai prieš sėją užteks išvalkioti paprastomis akėčiomis ir galima sėti miežius. Jei dirva labiau susiguli, tai galima leisti giliau purinantis įrankis, pavyzdžiui, drapakas ir tuojau pasėti miežius. Niekuomet nereikia dirvos pavasarį arti, nes tada dirva greit išdžiūsta. Jei dirva pavasarį reiktų arti iš priežasties piktžolių, tai į tokią miežių geriausia nesėti.

Jei miežiai sėjama po žieminių javų, tai čia jau bus reikalingas rupestingesnis dirvos prirengimas. Dalykas tame, kad rugienose paprastai daug pribyra piktžolių grūdų, kurie sudygę gali stačiai miežius pražudyti ir tada gaila bus pasėtos sėklos ir įdėto triuso. Todel sėjant miežius po žieminių javų reikia žemė geriau išdirbti ir piktžolės sunaikinti. Norint išnaikinti piktžoles, reikia jas pirma sudaiginti, o kai sudygs — tada jau sunaikinti. Todel rugius nuo lauko nuvalius, rugienos reikia tuojau negiliai išarti, o paskui išakėti. Tai daroma tam, kad supurinus dirvos paviršių ir pridengus piktžolių grūdus žemėmis. Jei tik šilti būna orai, tai piktžolės tuojau sudygsta. Čia labai svarbu kad kuo daugiausia piktžolių grūdų sudygtų, nes kurie sudygs, tai jau lengva juos bus sunaikinti. Prieš žiemą rugienas ariame antrą kartą, bet šį kartą kaip galima giliau ir paliekame vagose ligi pavasario. Sudygusios piktžolės tada žūsta ir dar žemę patręšia.

Prieš žiemą visuomet naudingiau gilesnis arimas atlikti. Nors gilesnis dirvos įdirbimas labiausia yra naudingas kaupiamiesiems augalams, tačiau ir javai kur kas geriau auga giliau įdirbtoje dirvoje. Mat, giliau įdirbtoje dirvoje augalai geriau įsišaknija, daugiau sau randa maisto ir drėgmės ir todel geriau pakenčia sausumas. Tačiau gilus arimas vis delto reikia atlikti atsargiai, kad neišsiverstų į viršų dykoji žemė. Jei dirvos sluoksnis plonas ir dykoji žemė negiliai, tada galima būtų vartoti gilintojas. Bet tai reikalaus daugiau darbo, o mūsų ūkininkai kaip tik yra labai nerangūs ir bijos visokios pažangos, kaip šikšnosparnis šviesos. Todel miežiams galima pasitenkinti ir tokiu arimu, kokis duodasi, bet butinai du kartu rugienas prieš žiemą suarti. Labai bus gera pradžiai, jei ūkininkai pripras giliau žemę išdirbti bent bulvėms ir kitiems kaupiamiesiems augalams, kurie geriausia gilų arimą apmoka.

Taip prirengtos dirvos pavasarį jau arti nereikia ir pasitenkinama vien akėjimu, o kietesnėse dirvose vietoj plūgo leidžiame drapaką. Panašiai prirengta dirva turi šiuos privalumus: 1) būna puri, 2) susinaikina daug piktžolių, 3) žemė esti geriausios struktūros, 4) per žiemą gerai išsivėdina, 5) pavasario metu daugiau prisigeria drėgnumo, kuris taip reikalingas visiems augalams. Geras dirvos išdirbimas atstoja bent pusę trąšų.

Prie progos negaliu nutylėti apie vieną klaidą, kurią daugelis mūsų ūkininkų daro ligi šiai dienai. Būtent Švenčionių apskrityje daugelyje vietų tenka matyti rugienas nė karto prieš žiemą neišartas. Taigi, į tas rugienas ūkininkai dabar sės vasarojų, žinoma ir miežių. Užtat iš kalno sakau: neturėsite ten miežių ir tik gaila bereikalingo prakaitavimo. Jei neatlikote iš rudens reikalingų darbų, tai dabar klaidos nieku nepataisysite ir paliks aruodai tušti. Paskui sakysite, kad jūsų žemė bloga ir javai gerai neauga. taigi žinokite, kad javai gerai neauga daugiausia iš jūsų pačių kaltės, kad neatliekate darbų kaip reikia, taip maža žemės turėdami.

Kitą vėl klaidą dažnai daro tą, kad rugienas tik vieną kartą prieš žiemą suaria. Tokiuose atsitikimuose dirva kaip buvo piktžolėta, taip ir palieka piktžolėta. Tiesa, piktžolių grūdus aparia, bet jų nesunaikina. Piktžolių grūdai puikiausiai išsilaiko žemėje nesudygę, o pavasarį vėl išsiverčia į viršų ir užviešpatauja vasarojų. Kad to neatsitiktų, rugienas būtinai reikia du kartu arti: pirma kartą negiliai, o antrą kartą giliau. Jei ūkininkai pripras kaip reikia visus darbus atlikti, tada drąsiai gali tikėtis, kad ir visi javai geriau augs.

Norint, kad miežiai gerai užderėtų, tai žemę jiems reikia gerai įtręšti. Miežių tręšimui geriau tinka mineralinės trąšas, negu gyvulių mėšlas. Mėšlas neapsimoka duoti miežiams jau todel, kad azoto ir fosforo rūkšties santykis mėšle visiškai neatatinka miežių reikalavimams, o azoto perteklius mėšle blogos daro įtakos į grūdų kokybę. Toliau, mėšlą negalima lygiai išskirstyti po dirvą, todel ir miežiai auga ir noksta nelygiai, smarkiai lapojasi, grūdus duoda smulkius ir greit išgula. Miežiams ypač reikia nesigailėti *kalio* trąšos, nes tada grūduose daugiau atsideda krakmolo, taigi grūdai būna geresni. Kai del azoto trąšos, tai miežiams jos visuomet reikia duoti mažai.

Miežiai mėgsta kalkines dirvas, todel jei dirvoje maža kalkių tai tokią naudinga būtų kalkiuoti. Kalkiuoti reikia tačiau atsargiai, ypač lengvose, ir jei kalkių duodama prieš sėjimą, tai nereikia duoti daugiau kaip 800 kg. į ha.

Svarbiausia miežiams tai kalio trąša, kuri suteikia grūdams visas gerąsias ypatybes.

Dirvose, kurios iš prigimties turtingos azotu, azoto trąšų miežiams galima visai neduoti, arba duoti visai mažą kiekį. Tiktai pašarui ir maistui skiriamiems miežiams drąsiai galima duoti tiek trąšų į ha:

superfosfato . . . 2—3 maišus,
30% kalio druskos $1\frac{1}{2}$—2 maišus,
salietros „nitrofos" $\frac{1}{2}$ maišo.

Sunkesnėse dirvose kalio druskos kiekis gali būti sumažintas pusiau arba vienu trečdaliu, o lengvesnėse prie smėlio dirvose 30% kalio druska gali būti pakeista kainitu, kurio galima duoti 4 5 maišus į ha. Žinoma, viršui paduotos normos ne visai tikros ir jų aklai negalima laikytis, nes tai pareina nuo to, kokia dirva ir kaip ji buvo tręšiama. Tai pats ūkininkas gali geriau žinoti.

Vietomis pas mus ūkininkai tręšia miežiams gyvulių mėšlu, kaip antai, kai kurie Varėnos valsčiaus sodžiai. Ir tai tokie ūkininkai, kurie mėgsta skaityti visus laikraščius ir ūkio knygas. Tai yra visai netikęs papratys ir juo labiau blogesnis, kad jo laikos skaitantieji ir pažangūs ūkininkai. Žinoma, gerų miežių niekuomet neturi. Todel meskite tą nevykusį ir krėskite mėšlu bulvėms ir pašariniams burokams, o miežius sėkite po kaupiamųjų. Vietoj mėšlo, duokite miežiams bent nedaug pirktinių trąšų, ypač kalio ir fosforo trąšų. Tada be abejo nesigailėsite.

Miežių sėjimas.

Sėjant miežius pirmiausia reikia žiūrėti, kad sėkla būtų gera, nes tik iš geros sėklos galima laukti gerų vaisių. Mūsų ūkininkai į sėklą mažiausia kreipia domės, o tai yra labai negera. Miežių sėkla turi būti gerai išvalyta, stambi ir švari. Be to, sėkla turi būti sveika. Jei miežius buvo užpuolusi kuri nors liga, tai geriausia tokių visai neimti sėklai, o nusipirkti arba apsimainyti su kaimynu.

Su miežių sėja perdaug skubintis negalima, nes per anksti pasėtiems gali pakenkti šalnos. Dvieilius miežius sėja kiek ankščiau, o 4-eilius ir 6-eilius — vėliau. Sėti reikia tada, kai žemė pakankamai įšįla ir kai prasideda pastovesni orai. Tačiau pas mus ir vėlintis su miežių sėja negalima, nes paskui žemė labai išdžiūsta ir miežiai auga skurdžiai. Ankstivesnis sėjimas būna naudingas ypač sausais metais.

Sėja miežius rankomis, arba sėjamomis mašinomis, į rėdelius arba be rėdelių. Blogiausia miežiai pasisėja rankomis. Nors ir labiausiai prityręs sėjikas vis tiek labai lygiai nepasisės, vienur miežiai tankūs, o kitur reti. Be to, sėjant pakraikiai rankomis miežių sėkla prisidengia nelygiai: vieni grūdai prisidengia storiau, kiti — ploniau, per tai nekartu sudygta, na, žinoma, ne kartu ir nunuoksta. Sėjant rankomis ir sėklos daugiau išeina.

Kur kas geriau miežius pasėja mašina. Jau paprastoji mašina pasėja daug lygiau ir sėklos mažiau išeina. Bet dar geriau pasėja rėdinė mašina. Rėdine mašina kiek norime pasėti sėklos į ha, tiek ir pasėjame. Be to, rėdinė mašina ne tik lygiai pasėja, bet ir sėklą lygiai pridengia, per tai miežiai sudygsta lygiai ir vieni kitu nestelbia. Prie rėdeliais pasėtų miežių geriau prieina šviesa ir oras ir tada jie geriau auga negu pakraikiai pasėti. Todel labai būtų pageidaujama, kad ir paš mus ūkininkai pamažu mokytųsi vartoti rėdinės sėjamąsias mašinas. Žinoma, aš čia nesakau, kad rėdinę sėjamąją mašiną įsigytų kiekvienas atskiras ūkininkas. Ne, tai bus per sunku. Bet užtat gali susidėję keli, suorganizavę taip vadinamą „mašininę spulką". Tada gauti ilgesniam laikui išmokėjimui. Žinoma tokia mašina apsimokės vartoti tiktai ten, kur žemė geriau įdirbta ir kur laukuose nėra akmenų.

Sėjant pakraikai miežių sėklos išeina į ha 176 kg. (11 pūdų), o sėjant rėdeliais mašina — 136 kg. ($8\frac{1}{2}$ pūdo). Miežių sėklą gana storai reikia pridengti žemėmis, būtent: nuo 3 ligi 6 centimetrų. Prie 3 — 5 laipsnių šilumos miežiai jau pradeda dygti. Tačiau geriausia jų dygimui temperatūra yra 20 laipsnių sulyg Celsijaus termometro.

Miežių veislės.

Miežius paprastai skiria į 2-eilius. 4-eilius ir 6-eilius. Pas mus daugiausia sėjami 4-eiliai ir 2-eiliai miežiai. Šešiaeiliai miežiai labiau bijosi šalnų, todel mūsų kraštui mažai tinkami. Kadangi pas mus žemė blogai įdirbama ir iš prigimties nėra derlinga, tai 4-eilių miežių sėjimas gali būti pilnai pateisintas, ypač jei miežiai suvartojami maistui ir pašarui. Mat, 4-eiliai miežiai ne taip lepūs, geriau nusiduoda ir blogesnėse žemėse ir anksčiau nunuoksta.

Dvieiliai miežiai ypač kilniųjų veislių reikalauja gerai įdirbtos ir trąšios žemės, kurioje pakankamai yra lengvai tirpstamų druskų. Be to, jie yra ypatingai jautrūs del oro atmainų, būtent nelabai pakenčia pavasario sausumas ir labai palieka dėkingi už šilumą ir vidutinius lietus antrame savo augimo laikatarpyje.

Tačiau geriau įdirbtose ir trąšiose žemėse ir mūsų krašto klimato sąlygose dvieilių miežių sėjimas gali duoti gerus vaisius. Reikia tikai parinkti geras ir ne taip lepias veisles, kurios labiau yra atsparios į visokius mūsų oro kaprizus. Prie tokių veislių priklauso vietiniai dvieiliai miežiai, o tarp jų pirmoje vietoje turi būti pastatyti *nadvilanski miežiai.*

Be to, iš dvieilių miežių antroje vietoje galima pastatyti *Hanna* miežius, kurie pas mus nunuoksta per 96 dienas ir gerai nusiduoda net iš prigimties blogesnėse žemėse. Vietomis sėjami *Goldhorpe* miežiai (dvieiliai), kaipo išauginti Anglijoje, kur dėgnesnis klimatas ir drėgnesnės žemės, mūsų krašto sąlygoms visiškai netinka ir sėti šių miežių nepatariama.

Iš ketureilių miežių pas mus daugiausia sėjami *vietiniai ir Marchiski.* Sulig Benekainių bandymų stoties davinių, vietiniai miežiai duoda bent kiek didesnį derlių už Marchiskus. Tačiau pastarieji duoda didesnį ir gražesnį grūdą už vietinius miežius, kurių grūdai yra smulkūs. *M. St.*

Apie bulves.

(tąsa)

Kada bulves geriausia kasti.

Bulvėms nužydėjus, jų virkščios nustoja augusios ir net pamažu pradeda džiūti, bet pačios bulvės tuo laiku dar būna toli gražu neužaugusios ir dar ilgai auga, būtent kokį mėnesį laiko. Džiūstant virkščioms, visi jų syvai pareina į bulves. Juo bulvės didesnės paauga, tai jos ne tik padidėja svoriu ir tūriu; bet tolydžio daros mažiau vande-

ningos ir daugiau savyje turi krakmolo. Todel, *bulvės kasti reikia tada, kai jos nustoja augti*; tada gauname daugiausia ir geriausių bulvių. Tai būna tada, kuomet bulvių virkščios visiškai sudžiūsta. Paprastai ūkininkai taip ir daro. Bet kartais atsitinka, kad tenka bulvės kasti tada, kai jų virkščios dar visiškai žalios. Panašiai atsitinka tais atsitikimais, jei pasodinta vėlyva bulvių veislė, arba jei anksti tikimasi šalčių, o bulvės dar nesuspėjo nunokti. Tokios bulvės, nukastos prieš virkščių nudžiūvimą, ne tik mažiau savyje turi krakmolo ir labiau vandeningos, bet daug blogiau išsilaiko per žiemą, nes greit pūsta. Todel vietose su trumpu vegetacijos (augimo) laiku reikia sodinti tiktai ankstyvąsias bulvių veisles. Jeigu del kurių nors priežasčių tenka nukasti bulves su žaliomis dar virkščiomis, tai kokia 6 — 8 dienas prieš bulvių kasimą virkščias reikia supiauti dalgiu. Tokias virkščias galima sušerti gyvuliams, o pačios bulvės tada netaip lengva pus.

Apskritai, reikia stengtis bulves sukasti kaip galima vėliau. Nieko nekenks, jei jos vieną-kitą savaitę ilgiau pragulės žemėje. Nuo to bus mažiau žalos, kaip per anksti nukasus. Tačiau reikia ir to neužmiršti, kad nukastos lyjant ir prišaldytos bulvės taip pat blogai išsilaiko per žiemą. Todel vietose, kur galima tikėtis šalčių arba lietaus, bulvės tenka nukasti kiek anksčiau, kol dar šilti ir sausi orai.

Bulvės kasama rankinėmis šakėmis, nuariant plūgu, arba tam tikromis mašinomis. Nesvarbu yra kaip jos kasti, by tik gerai būtų nukastos ir kaip galima mažiau bulvių susižeistų bekasant. Nes sužeistos bulvės greit pradeda pūti rūsiuose ir aruoduose ir paskui užkrečia ir sveikas.

Kasant bulves reikia jos suskirstyti mažiausia į 2 rūši, būtent; mažas ir visas pažeistas bulves, kurias susivartos kiaulėms ir didesniąsias. Būtų dar gera atrinkti ir trečia bulvių rūšis, būtent sėklai. Bet jei ūkininkas maža turi laiko tai be to gali ir apseiti.

Kokias sodinti bulvių veisles.

Geras bulvių derlius daug pareina dar nuo to, jei tinkamos parinkta bulvių veislės. Tai turi daug daugiau reikšmės, negu mūsų ūkininkai mano. Gali žemė geriausiai būti įdirbta ir įtręšta, bet jei pasodinsime neatatinkamą bulvių veislę, pavyzdžiui vėlyvų bulvių, kurios nesuspės ligi rudens užaugti, tai gero bulvių derliaus vis tiek nebus. Pas mus kaip tik del šios priežasties ūkininkai ir neturi gerų bulvių, nes kai ateina bulviakasis, tai virkščios būna dar visiškai žalios.

Toliau, netinka žiemai ir ankstyvosios bulvės, nes blogai išsilaiko per žiemą.

Bulvių veislių yra labai daug ir yra iš ko pasirinkti. Bet rekomenduoti bendrai kurias nors bulvių veisles negalima, nes jei kurios nors bulvės gerai tiks vienoj vietoj, tai jos gali būti visai netinkamos kitoj vietoj. Geriausia ūkininkai padarys, išmėginę pas save įvairias bulvių veisles. Tada kurios pasirodys tinkamesnės, tai tas gali ir įsiveisti.

Mūsų ūkininkai didelę daro klaidą ir tuo, kad sodina tik vieną bulvių veislę. Daug geriau būtų sodinti bent 3 veislių bulvių, tai tada jei vienos neužderės, tai kitos užderės. Anksčiau vesniam vartojimui galima būtų sodinti bent kiek ankstyvųjų bulvių, kurios paprastai pas mus beveik visuomet geriau nusiduoda, negu vėlyvosios bulvės ir kur kas geresnius duoda derlius.

Bulvių ligos.

Kai kuriais metais daug žalos pridirba bulvių ligos, todel ir apie tai neprošalį bus pora žodžių pasakius.

Pavojingiausia bulvių liga yra be abejo bulvių vėžys, apie kurių jau nesenai buvo rašyta. Visa laimė, kad šios ligos pas mus kol kas negirdėti ir reikia saugotis, kad jos nepargabenus su bulvių sėkla iš kitur.

Be bulvių vėžio, daug žalos pridaro dar kita bulvių liga, būtent *bulvių puvinys* (lot. Phytophtora inferdans).

Bulvių puvinys taip prasideda. Pabaigoje liepos arba pradžioje rugpiūčio mėnesio ant bulvių lapų ir bulvienių pasirodo rudos dėmės, kurios greit didėja ir lapai nudžiūsta. Bulvienes taip-pat pajuosta ir pūsta. Apačioje džiūstančių lapų galima pastebėti balti milteliai — tai ligos sporai. Tuos sporus vėjas išnešioja po visą bulvių lauką ir užkrečia liga sveikas bulves. Jeigu lapai ir bulvienės sausi, tai sporai negali sudygti ir užkrėsti bulvių. Bet jei bulvienės drėgnos, tuomet sporai su drėgme nukrinta ant žemės, užkrečia ten bulves ir iššaukia puvimą. Bulves kasant, nuo bulvienių ligos perai patenka ant bulvių ir jei jų nesupūdo per žiemą, tai liga su apkrėsta bulvių sėkla pavasarį išsineša į dirvą ir ten užpuola bulves.

Drėgnais metais bulvių puvinys sunaikina ištisus bulvių laukus ir tuo pridaro ūkininkams daug žalos. Jeigu ne suanikina visai bulvių, tai vis del to žymiai sumažina jų derlių, nes sunaikindama bulvių lapus, liga tuo patim sutrukdo bulvių augimą, nes bulvių lapai, tai tie įrankiai, kurie pagamina bulvėms maistą.

Kovos būdai. 1) Kasti bulves reikia kaip galima vėliau, kada šalnos nušaldo bulvienes. Jeigu taip ilgai negalima laukti, tai kokia 5 — 6 dienas prieš bulvių kasimą virkščias reikia supiauti ir užkasti žemėn, arba sudeginti.

2) Kasant reikia stengtis nepažeisti bulvių, nes pažeistos greit pūva. Visas pažeistas bulves reikia atidėti skyrium ir pirmon galvon sušerti gyvuliams. Bulvės kasti reikia tik esant sausiems orams. Iškastos bulvės reikia gerai pradžiovinti, visos papuvusios atrinkti ir sudėti skyrium.

3) Jeigu bulvės visai blogai užderėtų, kad neapsimokėtų jų kast, tai vis delto reikia nukasti, nes pasilikusios dirvą apkrėstų liga.

4) Jei liga bent nedaug buvo bulves užpuolus, tai tokių geriausia neimti sėklai, nes liga gali dar labiau prasiplatinti. Tokiuose atsitikimuose geriausia nusipirkti visiškai sveikos sėklos. Sodinti tiktai sveiką ir neapkrėstą bulvių sėklą. Be to, sėklinių bulvių nereikia piaustyti, bet sodinti sveikas (čielas), nes piaustytas greičiau užpuola puvinys.

5) Netręšti bulvėms dirvos mėšlu, bet dirbtinėmis mineralų trąšomis ir kalkėmis (vapna).

6) Dažnai nesodinti bulvių toj pačioj vietoj, nes tada lengviau platinasi ne tik puvinys, bet ir kitos bulvių ligos. Susitvarkyti savo vaismainį taip, kad bulvės sugrįžtų į tą pačią vietą tiktai į kelintus metus.

7) Liepos pradžioje bulvių virkščias aptaškyti bordo skystimu. Bordo skystimui prirengti imama šių medžiagų:
Mėlynojo akmenėlio (Cu S04) 1⁰/₀ 1 kg.
Negesintų kalkių (vapnos) . . . 1 kg.
Vandens (8 kibirus). . . . 100 litrų.

Laistyti galima tam tikru purkštuvu. Vienam ha išeina maždaug 50 kibirų skystimo.

Reikia postebėti, kad ne visos bulvių veislės lengvai pasiduoda šiai ligai. Todel, viešpataujant bulvių puviniui, reikia sodinti tik tokios bulvių veislės, kurias nepasiduoda šiai ligai. *M.*

Ūkio patarimai.

Paklausimas. Šiemet mūsų apylinkėje išššalo daug vaisinių niedelių ir tai ne tik jaunų, bet ir suaugusių. Daugiausia nukentėjo grūšios, Vienų medžių nušalo tiktai šakučių viršūnės. o kitų, ypač jaunų skiepų, net ir liemens, dažnai iki pačiai žemai. Tai ar yra vilties, kad jie atgis? Kaip gelbėti nušalusius medžius, ar nupiaustyti nušalusias šakas ir liemenį, ar taip palikti?
Sodo mylėtojas.

Atsakymas. Jeigu nušalo tiktai šakų galai ir net dalis liemens, tai dar yra vilties, kad tie medeliai atgis. Reikia tačiau juos gelbėti ir tai kuo greičiausia. Nušalusios šakos reikia nupiauti žemiau nušalusių vietų ir žaizdos patepti skiepų tepalu. Jeigu dalis liemens nušalusi, tai taip pat reikia nupiauti žemiau nušalusios vietos. Tada iš paslėptų po žieve akelių medis išleis keletą atžalų, kurių stipriausią ir gražiausią paliekama, o kitas nupiaujama. Be to, medelius reikia tuojau išbaltinti, tiktai ne kalkėmis (vapna), bet tepalu iš išrūgų ir smulkios kreidos.

Jeigu medelių visas liemuo nušalo, tai tokie, žinoma, sunku bus atgaivinti.

Paklausimas. Pas mus nušalo sodai. Daugiausia pakenkė grūšioms. Daugelis šakų visai pajuodavę. Nežinome. kas daryti? Vieni sako, kad dabar reikia nupiaustyti, kiti—kai pradės sprogti. Prašome duoti patarimą.
Ukininko sūnus

Atsakymas. Darykite tą patį, kas patarta daryti sodo myletojui. Nušalusios šakos reikia dabar tuojau nupiaustyti.

Paklausimas. Kokiomis mineralinėmis trąšomis tręšti pievas? Žemė prie torfo. Kelinti metai nusausinta, bet kaip pirmiau niekas neaugo, taip ir dabar neauga. Pieva buvo gana šlapia ir kas metai vis mažiau davė šieno, Pernai nusausinome, bet nieko negelbėjo. Auga viksvos ir asiūkliai.
Ukininko Sūnus.

Atsakymas. Jeigu ir sausinimas nieko nepadėjo, tai arba per daug nusausinot, arba per mažai. Iš Tamstos laiško galima suprasti, kad nusausinot pievą per mažai. Jeigu pieva per šlapia, tai jokios trąšos neapsimokės. Pačiam sausinti nepatarčiau, nes galite per daug nusausinti ir tada pagadinsite pievą. Reikia tuo reikalu pasitarti su agronomu. Lai apžiūri pievą vietoj ir duoda nurodymus. Šiaip geras patarimas sunku duoti, nes labai paviršutiniai ir neaiškiai aprašėte. Kreipkitės į savo apskrities agronomą asmeniškai arba laišku. Del viso ko prisiųskite savo antrašą, tai esant progai gal bus galima Tamstos pievas apžiūrėti.

Paklausimas. Ar rugius su žieminiais vikiais vartojama tik pašarui, ar galima ir duonai?
Ukininko Sūnus.

Atsakymas. Tiktai pašarui. Į duonai sėjamus rugius nėra prasmės maišyti žieminių vikių.

Paklausimas. Po seradelės noriu sėti avižų. Seradelė buvo pasėta į rugius, tręštus gyvulių mėšlu, taipogi duota kainito ir tomamilčių. Tai kokių dabar duoti trąšų avižoms? Žemė lengva — pilkas ir geltonas smėlis.
J. Ūkininkas.

Atsakymas. Patarčiau duoti 1 maišą salietros „nitros", o kitų reikmės dalių lai avižos pačios susiranda sau dirvoje.

Paklausimas. Į bulvieną noriu šiais metais sėti žirnių. Bulvėms buvo tręšta vien gyvulių mėšlu. Tai kokių dabar duoti trąšų žirniams?
J. Ūkininkas.

Atsakymas. Žirniai geriausia apmoka kalio trąšas, todel šių trąšių jiems ir reikia duoti.

Berkite į ha 3 maišus suferfospato, arba 4 — 5 maišus tomamilčių ir 30⁰/₀ kalio druskos 2 maišu. Trąšas išbarstyti reikia kelias dienas prieš žirnių sėją ir įakėti.

Paklausimas. Buvau ilgesnius metus Peterburge ir dirbau Putilovo fabrike. Esu geras sliesorius ir savo darbą gerai žinau. Ar negalima būtų gauti vietos Vilniuje kur nors fabrike? Už atsakymą būsiu labai dėkingas.
Papartis.

Atsakymas. Reikėtų asmeniškai kreiptis į kurią nors fabriką. Gal darbas ir galima būtų gauti. Labai gaila, bet mes šiame dalyke Tamstai nič nieko padėti negalime.

Paklausimas. Prieš žiemą rugienas giliau suariau ar ant žiemos palikau neakėta. Žemė žema ir drėgna ir pirnykas labai auga. Dabar ten noriu sėti žirnių. Tai ar reikės pavasarį dar arti, ar užteks tik priakėti. Žirniai eis antrais augalais po bulvių.
P. Bruzgelevičius.

Atsakymas. Jei prieš žiemą suarėte rugienas du kartu ir palikote žiemai neakėtas, tai gerai. Tokiam atsitikime pavasarį užtektų dirvą išakėti arba išdrapakuoti ir galima sėti žirnius.

Paklausimas. Ar galima Ūkio Draugijoj gauti šių sėklų: lubino, seradelės ir bulvių? Prašome nurodyti jų kainas. Ar galima jau Lietuvių Banke pasiskolinti pinigų ir kokiomis sąlygomis? Ar norint pasiskolinti pinigų ir gauti sėklos reikės važiuoti į Vilnių, ar galima bus paštu?
Faraonas.

Atsakymas. Lietuvių Ūkio Draugija yra savo srityje svetima įstaiga, principijaliai prekyba neužsiima, nes neturi tam leidimo. Bet išimties keliu gali Tamstai patarpininkauti, jei Valdyba sutiks. Todel kreipkis Tamsta stačiai į Liet. Ūkio Draugiją Vilniuje (Didžioji g. Nr. 16).

Del sėklų kainos nieko Tamstai negalime pasakyti, nes kainos labai įvairios. Bankas yra organizavimosi stadijoje ir apie jo veikimo pradžią bus paskelbta laikraščiuose.

Paklausimas. Turiu žemės drėgnos prie smėlio, noriu pavasarį sėti dobilų. Prašau patarti, į kuriuos javus geriau sėti dobilus: į miežius ar į avižas? Be to, kokie dobilai sėti ir kokių duoti jiems trąšų?
Jaunolis.

Atsakymas. Dobilus geriausia tuojau būtų pasėti į rugius. Iš vasarojinių javų dobilus geriau sėti į avižas. Jeigu raudonieji oobilai pas Tamstą auga, tai geriausia būtų sėti raudonųjų dobilų (Trifolium pratenée), Trąšų specijaliai dobilams neduodama ir jie pasitenkina tomis trąšomis, kurias gauna javai, į kuriuos dobilni sėjami.

Paklausimas. Pas mus visame sodžiuje priviso daugybė blakių, kurių ainešė lenkų kariuomenė. Kaip jas išnaikinti?
Jaunolis.

Atsakymas. Apie tai jau buvo rašyta „Ūkio patarimuose". Pasiskaitykite.

Kainos Vilniuje.

(1929 m. IV.24 d.)

Javų, maisto produktų ir kitų dalykų.

Javai.

Rugiai	už 100 kg. . . .	41—42 auks.
Kviečiai	„ „ „ . . .	— „
Miežiai	„ „ „ . . .	36—38 „
Avižos	„ „ „ . . .	37—38 „
Grikiai	„ „ „ . . .	„
Žirniai	„ „ „ . . .	50—80 „
Bulvės	„ „ „ . . .	12—00 sk.

Produktai.

Kiauliena	už 1 kg.	2.00—3.00 sk
Veršiena	„ „ . .	1.80—2.00 „
Lašinių papr.	„ „ . .	—3.80 „
Riebalai (Šmalcas)	. .	3.80—4.80 „
Sviestas nesūd.	„ „ . .	5,50—6,00 „
„ sūdytas	„ „ . .	—5.00 „
Cukrus kąsn.	„ „ .	1.85—1.90 „
Cukrus sm.	„ „ .	1.55—1.58 „
Baltoji druska	„ „ . .	32— .34 „
Javų kava	„ „ . .	—2.80 „
Grietinės 1 litr.	. . .	1.80—2.00 „
Kiaušinių dešimts	. . .	2.50—3.00 „
Žibalo 1 litr.	. . .	— 65 „
Muilo skalb.	už 1 kg . .	1.50—2.40 „
Žvakės	„ „ . .	1.70—2.80 „

Pinigų kursas

Doleris . . . . 8 auks. 89 sk.

10 rublių aukso . . . . 45.50 auks.

Červoncas (10 r.) . . . 17.50 auks.

Žemės banko 100 auks.

lapai be kuponų . 51.00 auks.

KORESPONDENCIJOS.

Vilniaus-Trakų apskr.

Kaniauka, Kaniavos vals. Sodžius nedidelis, tat ir jaunimo nedaug, bet užtat visi susipratę. Moka branginti lietuviškumą. Pav., būna kuokinės, į kurias ateina kitų sodžių vadinami „šlėktos", kurie pradeda lenkiškai keverzuoti ir nori pritraukti, kad lenkiškai kalbėtų ir dainuotų mūsų jaunimas. Bet mūsų jaunimas į jų kalbą ir dainas nežiūri, kalba savo gimtąja lietuviška kalba. Balandžio mėn. 7 d. ir pas mus buvo steigiamasis Šv. Kazim. d-jos skyriaus narių susirinkimas. Mat ir kaniaukiškiai sumanė įsteigti savo sodžiuje skyrių. Tik labai gaila, kad mūsų vaikučiai neturi savo sodžiuj mokyklos, visi lanko Kaniavos valdišką mokyklą už 3 kilometrų. Jau pernai rašėme „Rytui", kad atsiųstų mokytoją, bet buvo per vėlu. Mūsų nors mažas sodžius, bet ateina 5 egz. „Viln. Rytojaus" ir 2 „Jaunimo Draugo", visi noriai skaito. *Adomukas.*

Švenčionių apskr.

Klaidos atitaisymas. Pereitame numeryje tilpo korespondencija iš „Kūrimų". Iš tiesų turėjo būti „Beniniūnai".

Juodalaukis, Daugeliškio vals. Velykų antrą dieną šv. Kazim. D-jos rūpesniu vietinis jaunimas suruošė vakarėlį. Režisavo žinomas jaunimo mylėtojas K. Peculevičius. Vaidino „Vargšas Tadas" ir „Nesipriešink". Suvaidino gana gerai. Publikos prisirinko neperdaug netgi juodalaukiečių visai mažai buvo vakarėly, sako, būk jiems materijalės kliūtys trukdžiusios, nes anot žmonių, judalaukiečiams pavasaris senai reikalingas. Vis tik reikia tikėti, kad juodalaukiečiai turėdami gerai nusimanantį režisorių, nenuleis rankų, bet sukrus, kaip skruzdės pavasarį ir netolimoj ateity parodys savo jėgas visu įtempimu. *A. Karaliukas.*

Mežionėliai, Švenčionėlių vals. Kultūros darbe, galima sakyt Mežionėliai užima pirmą vietą. Šv. Kazimiero kuopelė, turint priešaky veiklius ir darbščius jaunuolius — pirmininką A. Veriką ir sekretorių Ign. Sauką, šiemet ruošiasi prie antro vakarėlio, o „Ryto" mokyklos mokiniai prie 3 vakarėlio. Balandžio 14 dieną suvaidinta „Paparčio žiedas" ir „Gintarai". Savo roles kiekvienas lošėjas mokėjo atmintinai, buvo pasiruošę. Publikos buvo daug. Piliečio Viktoro Dalgėdos didelis butas buvo prikimštas. Šeimininkas atsisakė nuo atlyginimo už butą, už ką tariam jam širdingai ačiū. Buvo ir choras, kuris savo žavinčiais balseliais, pagražino pramogėlę. *Jaunuolis.*

Ligūnai, Dūkšto vals. Jau antri metai, gyvuoja mūsų sodžiuje šv. Kazimiero dr-jos skyrius, prie kurio yra prisirašę šie sodžiai: Degutėlių, Eglinškių, Jankauciškės ir Mikailiškės. Ačiū klebonui kun. Butkevičiui, M. Tijunėliui ir K. Varnai įsteigta Dūkšto skyriuje orkestrą, kurią veda p. P. Mikuckis. Pirmą kartą griežė Velykų pirmą dieną. Tik labai liūdnai, kad atsiranda tokių kurie, mažina šio skyriaus vardą. Sako: Ką? aš mokėsiu po auksiną kas metai nario mokesnį? Nėra durnių. Gerіau išgersiu stikliuką, tai bent bus. O ką man Kazimieras duoda? Pereitais metais skyrius turėjo 92 narių, o šiemet jau 70. Mat kiti jau išstojo daugiausiai išviliojo juos iš tenai. Žinomasai K. Umbr. pasiskolinęs banke 100 auksinų ūkio reikalams besilinksmindamas su draugais, praūžė beveik visą paskolą. *Indijonas.*

Erzvietas, Tverečiaus vals. *(Baisi nelaimė).* Erzvieto gyventojus šio mėn. 17 d. ištiko baisi nelaimė. Rytą 8 valpakilusi ugnis vieno ūkininko tvarte supleškino net 17 ūkius. Iš gražaus ir turtingo sodžiaus liko vien pelenai. Sudegė 2 karvės, keletas avelių ir 6 pirkios. Nors Tverečiaus ir Mełagėnų gaisrininkų kuopos energingai gynė, nors daugybė žmonių buvo pribėgę gelbėtų, tačiau pakilus vėjui nieko negalėjo padaryti. Per 3 valandas gyvenamieji namai, gurbai, klojimai, rietinės malkų ugnyje sutirpo. Erzvietas jau tris kartus degė: 1915, 1919 metais ir dabar. Susipratę ūkininkas senai jau ragino erzvietiečius eiti į kolonijas, bet daugumas ir klausyti nenorėjo, o dabar ubago lazda prispirs juos skirstytis į viensėdžius. *Kazys V.*

Daugeliškio padangė. Mūsų apylinkė yra grynai lietuviška, kitokio sodžiaus ir su žvake niekur nerastum, bet to nežiūrint lenkiškų mokyklų yra daugiau, nė lietuviškų. Lenkų mokyklos įsteigtos šiose vietose: Daugeliškio bažnytkiemy, Senam Daugelišky, Izabeline Leniuose ir Garšvinės bei Padzisvės dvareliuose. Šios dvi paskutinės įsteigtos p. vuito rūpesniu tik dvarelių savininkų patogumams, o vaikų kamavimui, nes toli nuo sodžių. Mūsų lietuvių mokyklos yra: Taujūnuose, Ožionyse. Mikalave, Ivanėnuose ir Navikuose. Visose mokslas eina pavyzdingai ir tėvai patenkinti.

Prieš Velykas buvo įsakyta visoms mokykloms, kartu ir „Ryto" paduoti neturtingų vaikų sąrašus, kuriems buvo žadama pašalpa. Bet paskyrus pašalpas, pasirodė, kad duodama tik lenkiškų mokyklų mokiniams. O kaip teko girdėti, tai Švenčionių storasta išsitaręs, kad girdi, lietuvių mokyklos esančios turtingos. Ikrai, mes lietuviai negalime suprasti tokio pasityčiojimo, nes visi lygiai nukentėjom. Toks p. storastos aiškinimas sukėlė lietuviuose pasipiktinimą, kurie atvirai kalba, kad „tegu tik duos liuosybę, o lenkiškose mokyklose nebebus nė vieno vaiko". Malonu ir tai, kad lietuviai pradeda suprasti, kad toksai pašalpų davimas yra tiktai vaikų viliojimas. Ūpas gyventojų tarpe, nežiūrint parsidavėlių, labai geras. Tiesa, vargas didelis, daugumas ūkininkų neturi duonos, o valsčiuje pritruko vekselių, kuriais dabar visi gyvena ir verčiasi. Visi nekantriai laukiame vasaros, tai gal nors žolių bus. *Ikselis.*

Jakeliai. Adutiškio valsč. Ilgus metus turėjome savąją mokyklą, kurioje mokytojavo p. K. Bet kaikuriems tamsuoliams (jie save vadina „šviesuoliais") nepatiko mokytojas, nes jie buvo įsitikinę, kad lietuviška mokykla jų vaikų nepadarys „ponais", todel per savo kvailumą privedė prie to, kad lietuviška mokykla buvo panaikinta, o vietoj jos įsteigta lenkiška, kurioje dabar lietuviškai nėra nė žodžio. Štai prie ko privedė mūsų žmonių tamsumas. Ir ar jie supras kada nors savo kvailumą, nežinia? *Diedukas.*

Piršteliškė, Adutiškio valsč. Vargas ir skurdas žmones varo į kapus. Štai kovo mėn. 22 d. pasimirė ūkininkas St. Sub. palikęs vargą vargti žmoną ir keturius vaikus. Prie savižudybės privedė skurdas ir mokesčiai, kurių a. a. Sub. negalėjo išsimokėti. *Diedukas.*

Seinų apskr.

Dusnyčia, Seinų valsč. Šis sodžius stovi prie pat demarkacijos linijos Gyventojų turi gana daug ir visi lietuviai, tik gaila, kad mažai yra tautiškai susipratusių.

Kaip ir kituose Suvalkijos grynai lietuviškuose sodžiuose. taip ir čia jau kelinti metai veikia lenkų valdiška mokykla. Mokytojas nepasitenkindamas vaikais, pradėjo lenkinti ir suaugusį jaunimą. Š. m. Velykų antrą dieną, mokytojas suruošė čia vaidinimą „Babska polityka" ir dar kelis scenos paveikslus. Visi artistai buvo vietinio sodžiaus. Bet vaidinimas išėjo netikusiai, kadangi artistai iškalę ir papūgos lenkiškus nesuprantamus žodžius, gėdinosi garsiai ant scenos kalbėti, tik sau po nosimis kaž ką murmėjo. Mokytojas norėdamas, kad vaidinimas pavyktų, taip garsiai sufleravo, kad gars au buvo girdėt negu artistai. Publika išsinešė blogą įspūdį.

Kas liūdniausia, kad vienas artistų buvo šv. Kazim. Dr-jos skyriaus Žagaruose, valdybos narys.

Gėda Dusnyčios lietuvių jaunimui, kad paniekinę savo gimtąją gražiąją kalbą, keverzoja nesuprantamus žodžius.

Tokiu savo pasielgimu papiktinote visą lietuvių visuomenę ir sunkiai prieš ją nusidėjot. Dieve duok, kad jų pėdomis nesektų kitų sodžių lietuvių jaunimas. *Žilvytis.*

Gardino apskr.

Kapiniškiai, Marcinkonių vals. Turime „Ryto" mokyklą. nors šiemet netvirtinant mokytojo mokslas buvo suvėluotas, bet užtat dabar jau darbuojamės. Laikraščių gauname „V. R." 14 egz. ir keliolika „J. D.", kurių nepaskaitę nepadedame į šalį. Bet nežiūrint to, kad esame gryniausioje lietuviškoje Kabelių parapijoje, su geru švietime veikėju pryšaky, vistik organizaciniame gyvenime esame apsileidę. Tuo tarpu kaip mūsų parapijos aplinkiniuose sodžiuose visur gražiai veikia Šv. Kazimiero D-jos skyriai, tai iš mūsų sodžiaus tik vienas asmuo priklauso prie Margonių skyriaus. Ar neverta ir kitiems pasekti jo pavyzdžiu. *J. M. P.*

Darželiai, Marcinkonių vals. Turime daug suaugusio jaunimo, kuris žiemos laiku darbuojas „Gudo" giriose, mergaitės vakaroja sukdamos ratelį, užvis blogiaus ai su vaikučiais, kurie šiemet dykinėja, nes mokytojo neturim. Nors tuo reikalu klabenom, bet be pasekų. Sodžiuje jokios švietimo organizacijos nėra, jaunimas pakrikęs, tiesa laikraščių gauname keliolika egz., pasiskaitom ir tiek. Šiemet atsižymėjo moterėlės besidarbuodamos apie sveikatą, mat daugelis serga netik fiziniai, bet ir dvasiniai. Žiemą iš kaž kur atsibeldė „daktarka", kuri įvairiomis žolelėmis, uoliai ėmė gydyti nuo įvairiausių ligų, vidurių sugedimą, bet dar atspėja kas buvo ir kas bus, su kortų pagalba. Na ir pradėjo moterėlės lankyti garsiąją „daktarką" būriais. Bet „daktarką" policija laiku areštavo. *Juozas.*

Suvalkų apskr.

Burbiškiai, Krasnavo vals. Nežiūrint sunkių sąlygų, kurias šiais laikais priseina lietuviams pergyventi, vistik šio kaimo jaunimas kiek galima palaiko savo tarpe tautinį susipratimą.

Trečią Velykų dieną lošė jau trečią iš eilės vakarą. „Susiprato" Kl. Daugaičio, po tam sekė šokiai, žaismai ir dainos.

Šis vaidinimas nevienam atidarė akis ir davė suprasti, kad visokiems atėjūnams ir valkatoms rūpi daugiau mūsų sesučių didelis „pasogas" ir jų suvedžiojimas, negu jos pačios ir jų gyvenimas.

Laike šokių ir žaismų, daug gražių dainelių padainavo iš kitų kaimų jaunimas, ypač iš Bubelių.

Bendrai mūsų krašto jaunimas turi daug kilnių norų tik gaila, kad gyvena sunkiose sąlygose. *D — tis.*

Trumpos žinios.

— Šiomis dienomis pasimirė buv. kaizerio brolis. Vilhelmas labai norėtų dalyvauti jojo laidotuvėse ir kreipėsi per gimines į Vokietijos vyriausybę su prašymu leisti jam įvažiuoti iš Olandijos Vokietijon. Tai būtų pirmas atsilankymas po 10 metų tėviškėje.

— Bulgarijos karalius Borisas susituoks su rusų kunigaikštyte, Kirilo dukterimi.

— Estija panaikina vidurinėse mokyklose ekzaminus; jie pakeisti pratimo darbais.

— Japonijoje siautė baisus viesulas. Daug užmuštų ir sužeistų, keli šimtai namų sugriauta.

— Lenkų opera buvo išsirengusi viešnagėn į Vokiet jos Sileziją, tačiau vokiečiai ta p pasielgė, kad operai neprisėjo pagiedoti.

— Maskvoje prasidėjo inžinierių ir technikų kongresas. Vienų inžinierių Rusijoje yra 13.000.

— Vengrija po karo tapo išdraskyta. Kitose valstybėse dabar yra 3 su pusė milijonų vengrų. Iš tikrųjų, Europoje taika negalima.

— Šiomis dienomis suėjo 2589 metai, kaip Japonija buvo paskelbta imperija. Pirmuoju imperatoriumi buvo mikado Džimi, o dabartinis imperatorius Chirochito yra jau 123 iš eilės.

— Italijoje bus pakeistas valstybės ženklas. Naujan ženklan bus įdėti Savojų giminės ir fašistų emblemos (ženklai).

— Pilypinų salose rasta aukso laukas, 3 kilometrų ilgumo. Tą lauką įkainavo apie 20 milijonų dolerių ir saugoja nuo neprašytų aukso ieškotojų.

— Jungtinės Amerikos Valstybės nepakeis savo nustatymo del bolševikų. SSSR nebus jų pripažinta.

— Amerikoje ruošiamas įstatymas, kuriuo einant buvę prezidentai gautų senato nario titulą ir 25 tūkstančius dolerių metinės pensijos.

— Du prancūzų lakūnai mėgins perlėkti per Atlanto vandenyną iš Amerikos Europon.

— Švedijoje įvyko smarkus žemės drebėjimas, vietomis žemė giliai įskilo, namai siūbavo.

— Meksikoje sukilimas jau visiškai likviduotas.

— Ispanijoje studentai nerimsta. Universitetai uždaryti. Platinami atsišaukimai, nukreipti prieš monarchiją.

— Pietųslavijos kariuomenėje eina bruzdėjimas; sąryšy su tuo paleista iš kariuomenės 38 generolai.

— Albanijos karalius Žogu norįs pagerinti savo kariuomenę ir pasikvietė jai mokytojus iš Anglijos; jau atvyko vienas pulkininkas ir trys majorai.

— Rumunijos vyriausybė nutarė uždaryti visas komunistų profesinės sąjangas.

Norvegijos vyriausybė atsisakiusi įsileisti į Norvegiją buvusį rusų komunistų vadą Trocki Dabar Trockis — tai žmogus, kurio niekas nenori.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Švetimo darbas N. Lietuvoje.

Š. m. sausio mėn. 1 d. visoj Lietuvoje, iš viso 2.420 su švietimo pradžios mokyklose (neskaitant Klaipėdos krašto, kur iš senai yra jau privalomas pradžios mokslas) buvo 3.678 pradžios mokyklos mokytojai ir 150.174 mokiniai. Prie šio mokinių skaičiaus pernai prisidėjo dar 21.019 mokinių tose vietose, kur buvo jau įvestas privalomas pradžios mokslas ir kur tie mokiniai, inant privalomo mokslo instrukcijomis, dėl vietos stokos ir dėl savo amžiaus telankė mokyklą tiktai vasaros metu. Taigi viso labo pernai Didžiosios Lietuvos pradžios mokyklą lankė jau 171.193 mokiniai. Tuo tarpu gi 1928 m. sausio mėn. 1 d. visose Didž. Lietuvos pradžios mokyklose tebuvo 3.466 mokytojai ir 124.578 mokiniai. Vadinasi,

per vienus pernai metus Didž. Lietuvoje padaugėjo: 212 pradžios mokyklos mokytojai ir net 46.615 mokinių (mokinių, skaičius padaugėjo 37 suviršum nuošimčiais).

Tokio didelio pradžios mokyklos mokinių prieauglio Lietuvoje ligiol dar nėra buvę nė vienais metais. Ir tatai, atsiminkime, dedasi šiais sunkiais nederliaus metais!

Mariampolės apskr. Pagirtinas sąžiningumas.

Laikraščiai dažnai giria užsienių gelž. tarnautojus už jų nepaprastą sąžiniškumą. Atrodo lyg Lietuvoje tuo reikalu ne kaip esama. Buvau liudininkė kelių nuotykių, kurie vaizdžiai rodo mūsų geležinkelių tarnautojų sąžiniškumą. Praeitais metais Mariampolės stoty buvo paliktas pundas įvairių brangių daiktų, kurie po kelių dienų savininkui gražiai buvo grąžinti. Taip pat praeitais, matais traukiny liko pundas brangios medžiagos per 700 lt, vertės, savininko didžiausiam džiaugsmui iš Virbalio buvo grąžintas.

Dabar Velykų atostogoms važiuojant viena moksleivė netyčia pasikeitė 24 nr. traukinyj portfelį.

Tarnautojai susiskambino telefonu ir tą pačią dieną iš Vilkaviškio portfelis buvo tvarkingiausiai ir neliečiamas grąžintas.

Šie ir kiti pavyzdžiai gražiausiai rodo, jog ir mes savo gelž. tarnautojais galime pasidžiaugti. „L. A."

Lietuvos savanorių s-ga pasmerkė socialdemokratus plečkaitininkus.

Lietuvos Kariuomenės Savanorių Sąjungos Centro Valdybos plenumas balandžio mėn. apsvarstęs pastaromis dienomis iškilusius faktus sąryšy su kvotos daviniais „Socialdemokrato" redakcijos bute, su širdgėla konstatavo, jog atskirų asmenų ir netgi kolektyvių varomas pragaištingas Lietuvos Valstybei darbas. Protestuodami prieš tokį Lietuvos nepriklausomo gyvenimo istorijoj negirdėtą elgesį ir parsidavimą kitos Lietuvai priešingai nusistačiusios valstybės naudai, Centro Valdyba nekantriai laukia kad Vyriausybė savo kieta ranka suvaldytų išdavikus ir jų rėmėjus ir įneštų tuo būdu ramumo į pasipiktinusią visuomenę.

Lietuva pakviesta kongresan.

Vengrija ruošia šiais metais kongresą, kuriame bus svarstyti klausimai, kaip pasiekti didesnę sodžių gerovę. Į tą konkongresą pakviesta ir Lietuva.

Tautų Lygos atstovas Kaune.

Tautų Lygoje yra skyrius, kuris rūpinasi bendrais moterų klausimais. Tame skyriuje darbuojasi kunigaikštytė Radvilytė, kuri šiomis dienomis viešėjo Kaune, norėdama arčiau susipažinti su moterų būkle Lietuvoje. Kauno lietuvės sukruto tinkamai priimti Tautų Lygos atstovą iš Lietuvos Radvilaitė išvyko Londonan.

Amnestuota 6 prasikaltėliai.

Lietuvos valstybės Prezidentas specialiu aktu dovanojo 6 asmenims, dalyvavusiems d-ro J. Pajaujo sąmoksle, bausmes. Visi 6 paleista iš kalėjimo. Laukiama taip pat bausmės dovanojimo ir pačiam d-rui Pajaujui.

Šis žingsnis aiškinamas, kaipo kas kart labiau artimesnis vyriausybės bendradarbiavimas su liberalų srovėmis ir kurso aštrėjimas prieš krik-demokratų partiją.

Lenkų žurnalistai prašo Lietuvos žurnalistus svečiuosna.

Būdamas Kaune p. Szumlakowski's įteikė Lietuvos žurnalistų Sąjungai Lenkijos žurnalistų užprašymą atvykti Lenkijon. Ar Lietuvos žurnalistai pasinaudos tuo užprašymu, iki šiol dar nežinia, nes sutikimo nedavė. Bet manytūmėm, kad kol lenkų spaudoj, beveik be išimties, nerandame padoraus atsiliepimo apie Lietuvą, kol Lietuva lenkų spaudoj yra šlykščių prasimanymų ir koliojimųsi objektas, Lietuvos žurnalistams — nebe išpultų važiuoti Lenkijon.

Švaros savaitė Lietuvoje.

Nuo pereitų metų Lietuvoje įvesta vadinamoji „Švaros Savaitė", kurios laike gyventojai kviečiami labiau susirūpinti švaros įgyvendinimo klausimais. Tokia švaros savaitė ruošiama ir šiemet nuo gegužės mėn. 13 d. iki 18 d.

Pagirtinas sumanymas.

Lietuvos spaudoj pasirodė žinių, kad rusų vergijoj laikais pastatytas gražiausioje Kauno vietoje pravoslavų soboras būsiąs sugriautas.

Kaune trūksta darbininkų.

Darbo biūre Kaune paskutiniu metu buvo užsirašę 87 bedarbiai: 6 vyrai ir 81 moteris. Tai tiek yra Kaune bedarbių, kurie betgi artimiausiu laiku prasidėjus laukų ir statybos darbams visi gausią vietas. Netgi laukiama, kad pritruks darbininkų.

Motynos šventė Lietuvoje.

Gegužės mėn. 5 d. visoje Lietuvoje ruošiamasi švęsti „Motynos Dieną". Tą dieną viešuose susirinkimuose, mokyklose ir šiaip visuomenės pobūdžio organizacijose bus plačiai nušviečiama motynos reikšmė šeimynos ir valstybės gyvenime. Tam tikslui jau susidarė ir komitetas, kuris išleido atsišaukimą į visuomenę kviesdamas minėti tą dieną.

Tur būt kaltas.

Teko patirti, kad socialdemokratų partijos centro komitetas ir „Socialdemokrato" redakcija traukiami teisman už neteisingą tvirtinimą, būk per kratą balandžio 2 d. plečkaitininkų organas „Pirmyn" rastas koridoriuj, bet ne „Socialdemokrato" redakcijos bute.

Subankrutavo didžiausias lenkų knygynas Vilniuje.

Pereitą savaitę teismo antstolis (komornik sądowy) uždėjo areštą ant didžiausio lenkų knygyno Vilniuje (Księgarnia Stow. Naucz. Polskiego w Wilnie) už nesumokėtas skolas. Po to kelias dienas ėjo vieša knygų, fortepijono ir kitų dalykų licitacija.

Įdomu betgi, kad apie didžiausio knygyno bankrūtą lenkų spaudoj nė žodelio, matyt apšaukus tariamuosius bankrūtus Lietuvoje, nesmagu prisipažinti prie savų bankrutų, kurių Vilniuje paskutiniais laikais atsirado labai daug.

Gaisrų epidemija atsinaujina.

Paskutiniu metų vėl gaunama baisių žinių iš sodžių apie nuolat pasikartuojančius gaisrus. Atsiminus pernykščių metų pavasario gaisrus, kurie siautė visame Vilniaus krašte, tiesiog baisu darosi, kad ir šiemet ta baisi epidemija atsinaujino. Nejaugi nėra atatinkamų priemonių apsisaugoti?

Tėvų komiteto susirinkimas.

Balandžio 21 d. Vytauto Didžiojo gimnazijos bute įvyko tos gimnazijos moksleivių tėvų ir globėjų susirinkimas. Buvo nagrinėti bėgamieji reikalai. Kartu buvo paliestas ir panaikintų rudens stojamųjų egzaminų klausimas. Tėvai gyvai tuo susidomėjo ir pripažino, kad toks Kuratorijos parėdymas tikrai yra patogus miesto gyventojams, bet ne kaimų, ir todel nutarė kreiptis Kuratorijon su prašymu leisti lietuvių gimnazijų direkcijoms priimdinėti vaikus ne tik pavasarį, bet ir rudenį. Girdėjome, kad greitu laiku žada atsilankyti Kuratorijon ir tėvų komiteto delegacija, kuri stengsis tą trukumą pašalinti. Mes iš savo pusės vis gi perspėjame tėvus, kad vaikų ruošimo į gimnazijas neatidėtų ligi rudens, nes Kuratorija gali nenusileisti ir vaikų mokslas tokiu būdu gali susitrukdyti.

Iš draugijų gyvenimo.

Mus prašo pranešti, kad šeštadienį kovo mėn. 27 dieną kaip, šv. Zitos Draugijos globėjos dienoje, bus atlaikyta iškilmingos pamaldos šv. Mykalojaus bažnyčioje $5^1/_2$ val. rytą.

II. Sekmadienį 28 d. įvyks Lietuvaičių šv. Zitos Draugijos pramogėlė, kurios programon įeina:

a) p. A. Juškevičiaus paskaita „Vilniaus Katedros įkūrimas ir jo vystymasis", b) deklamacijos, c) dainos ir d) žaismai ir šokiai.

Pradžia 6 val. v.

L. šv. Zitos Draugijos Valdyba.

Badas jau prasidėjo.

Atvykę iš provincijos asmens pasakoja, kad daugumoj vietų prasidėjęs tikras badas. Taip pav. Kaniavos ir Varėnos valsčiuose žmonės jau nuo rudens nebeturi duonos, o dabar nėra ir pašaro. Gyventojai vaikšto beveik sutinę, alpsta. Kartu krinta iš bado ir gyvuliai. Daugumas ūkininkų jau nuplėšė nuo stogų šiaudus gyvulių pašarui.

Bado šmėkla darosi tuo baisesnė, kad didžiuma gyventojų nebeturi visai sėklų.

Bibliografija.

Rapolas Mackevičius. **„Pilkieji Didvyriai"**, apysaka. Autoriaus leidinys 1929 m. 236 pusl. į 80^0, kaina 40 amer. centų — 3.50 auk.

Išejo iš spaudos p. R. Mackevičiaus apysakos „Pilkieji Didvyriai" I dalis. Šioje apysakoje autorius priešia letuvių knygnešių vargus ir kovas prieš pat spaudos atgavimą. Šioje apysakoje daugiau autoriaus fantazijos ir asmeniškų pažiūrų, kaip anos gadynės tikro padėties nušvietimo. Matyt jaunam autorini neteko susidurti su žandarais ir kaipo Vilniaus krašto gyventojui retai tekdavo susidurti su mūsų knygnešiais, kurių čia nedaugiausia buvo. Gražių vaizdelių nestinga, kur liečiama sodžiaus gyvenimas ir mūsų krašto gamta.

Aukos.

Nukentėjusiems del nederliaus.

D-ras V. Legeika	100 auks.,
Inž. J. Vengrys	100 auks.,
Kun. Š. Čaglys	50 auks.,
M. Šikšnys	50 auks.,
P. Bizokaitė	30 auks.,
V. Urbonas	25 auks.,
Kun. kan., Kl. Maliukevičius	10 auks.,
O. Rinkevičiūtė	5 auks.,
A. Bukaitė	2 auks.,
Š. Molis iš Barčių	3 auks.,
Š. Molis	1 auks.,
B. Varanius	50 sk.,
D. Paškevičius	50 sk.,
Kun., A. Nienevskis	20 auks.

Varšuvos Lietuviai: P. Bendikis 15 auks., K. Vanagėlis 10 auks., J. Mitkus 5 auks., O. Arlauskaitė 5 auks., K. Kalinauskaitė 5 auks., A. Dvaranavičius 5 auks., V. Meškauskaitė 5 auks., A. Bukauskaitė 3 auks., P. Paužaitė 1 auks. 50 sk., M. Pakalkaitė 1 auks., E. Šaudinytė 1 auks., V. Vaitiekauskas 1 auks., V. Vaitiekauskas 5 auks., J. Pajautis 2 auks., S. K. Oželis 1 auks., B. Kazimieraitė 5 auks., J. Palukaitis 1 auks., A. Kasputis 5 auks., A. Kaminskaitė 20 auks., B. Zinkevičiūtė 10 auks.

Viso šitame nr. 503,5 auks.

Ankščiau „Vil. Ryt." administraciją surinko (žiūr. 15 ir 16 Nr.) 804 auks. 25 sk.
Iš viso 1,307 auks. 75 sk.

Iš jų nusiųsta:

Požemiškių sodžiun	180 auks.,
Kalviškių „	90 auks.,
Zabarnykų „	75 auks.,
Beniūnų „	50 auks.,
Keižių „	50 auks.,
Giraitės „	25 auks.,
Dainavos „	80 auks.,
Melegenų ir Tverečiaus parapijosna	400 auks.

Viso nusiųsta 950 auks.

Liko 357 auks. 75 sk.

D-ro Jono Basanavičiaus paminklui.

P. Bendikis	5 auks.,
Kun. Čaglys	15 auks.,
P. Bendikis iš Varšuvos	5 auks.,
V. Urbonas	4 auks.,

Visuotinis Lietuvių Ūkio Draugijos narių
SUSIVAŽIAVIMAS
šaukiamas š. m. balandžio 29 d. 10 val. rytą Vilniuje šv. Mykalojaus salėje.

Dienotvarkė:

1) Naujų narių priėmimas.
2) Valdybos ir Revizijos Komisijos pranešimai.
3) Ūkio ratelių pranešimai.
4) Veikimo nustatymas bėgamiems metams.
5) Laisvi sumanymai.

1929 m. gegužės mėn. 5 d. įvyks „Darbininko" koperatyvo visuotinis metinis narių susirinkimas.

DIENOTVARKĖ:

1) Susirinkimo atidarymas.
2) Apyskaita už 1928 m.
3) Kasos stovis.
4) Revizijos Komisijos pranešimas.
5) Koperatyvo likvidacija.
6) Valdybos ir Revizijos Komisijos rinkimai.
7) Likvidacijos Komisijos rinkimai.
8) Laisvi sumanymai.

Valanda ir vieta bus paskelbta paskiau.
VALDYBA.

VIETOS KRONIKA.

Gegužės 7 dienos šventė.

Gegužės mėn. 7 dieną, kaip jau esame rašę, sueina lygiai 25 metai, kai po 40 metų kovos, buvo atgauta mūsų spaudos laisvė. Tą dieną žadama minėti iškilmingai. Nesenai Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto prezidiumas buvo sukvietęs platesnios visuomenės pasitarimą del besiartinančių sukaktuvių. Buvo nutarta gegužės 7 dienę minėti šiokiu būdu: iš ryto iškilmingos pamaldos, o vakarą paskaitos. Tuo tarpu numatoma dir. Juozo Kairiūkščio paskaita ir dar viena.

Smulkmenas pranešime kitame numeryje.

Knygelė apie spaudos draudimo laikus.

Šiomis dienomis išeina iš spaudos p. Rapolo Mackevičiaus knygelė apie spaudos draudimo laikus *„Kovoje už gimtąją kalbą"*. Ji bus duota visiems „Vilniaus Rytojaus" skaitytojams, kaipo nemokamas priedas kitame numeryje.

Tempora mutautur...

Šio mėn. 19, 20 ir 21 dienomis Vilniaus lenkų gyventojai minėjo Vilniaus užėmimo 10-ties metų sukaktuves. Dar prieš pat sukaktuves pilsudskininkų organas „Kur. Wil." smarkiai nusiskundė, kad girdi taip brangiose sukaktuvėse kaip teatruose taip ir kinuose vaidinama banališki dalykai.

Taip, taip. Laikai mainosi, o su jais kartu ir žmonės. Pavyzdžiui šio mėn. 19 dieną lenkų teatre „Lutnia" vaidinant iškilmingai (uroczyste przedstawienie) „Kunigaikštis Juozas Poniatowskis", salėje tebuvo 10 žmonių publikos.

O ir visa šventė praėjo tik oficijaliai, be jokio entuziazmo. Matyt realybė toli nuo išsvajotos gerovės.

Moksleivių atostogos.

Spaudoj pasirodė žinių, kad visose mokyklose mokslo metai pasibaigsią birželio mėn. 15 dieną.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius **Julius Navikas.**

„RUCH" Spaustuvė, Totorių g.